

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.

Andra Kammaren.

N:o 11.

Måndagen den 21 Februari 1876.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet nedannämnda, på Kammarens bord hvilande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o angående afsöndring af jord från sergeantbostället Stålsbyn N:o 1 under Vermlands regemente;

2:o angående afsöndring af jord från f. d. pipare- och trumslagarebostället Tibble N:o 7 under Uplands regemente;

3:o angående afsöndring af jord från f. d. korporalsbostället N:o 12 och 14 Ostraby under Skånska dragonregementet;

4:o angående afsöndring af jord från ryttmästarebostället Rebbelberga kungsgård under Skånska husarregementet;

5:o angående uppförande af ett etablissement enligt pavillon-systemet för kavalleriets underbefälsskola;

6:o angående pension å allmänna indragningsstaten för Auditören vid Bohusläns regemente H. V. Eberstein;

7:o angående pension å allmänna indragningsstaten för Kaptenen vid Elfsborgs regemente C. I. E. Schagerström;

8:o angående rotering af de s. k. frisocknarne i Örebro län;

9:o angående pensionsrätt för statens landtbruksingeniörer, visse resande undervisare samt fiskeritjenstemännen; och

10:o angående ny lönestat för mynt- och kontrollverken.

Efter föredragning dernäst af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående förändring i villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran, anförde

Herr Gumælius: Då jag väckt motion, som redan blifvit till Bevillnings-Utskottet hänvisad, rörande det ämne, hvarom Kongl. Maj:ts nu föredragna proposition handlar, är det naturligtvis angenämt för mig erfara, att det Kongl. förslaget innefattar någonting i alldeles samma syfte som min motion. Men då i motionen förekommer en uppgift, att man hade anledning antaga, att just i den del deraf, som rörer korsbandsförsändelser, en Kongl. framställning skulle inkomma till Riksdagen, gående mera vidsträckt än den nu föreliggande Kongl. propositionen visar sig göra, så ber jag få nämna, det denna min uppgift

härleder sig från en upplysning, som jag inhämtat i Poststyrelsen af dess förste man, och jag antager därför, att han hos Kongl. Maj:t gjort en längre gående hemställan i afseende å korsbandsförsändelser än hvad den Kongl. propositionen innefattar. Då således någon utsträckning af eftergifterna beträffande korsband icke synes möta invändningar från vederbörande inom postverket utan tvärtom, så hoppas jag, att Bevillnings-Utskottet, som skall handlägga så väl den Kongl. propositionen som min motion i ämnet, måtte taga kännedom om det yttrande Poststyrelsen afgifvit i ämnet samt derefter tillse, huruvida skäl ej förefinnes att i afseende på korsbandsförsändelser gå längre än Kongl. Maj:t föreslagit.

Jag har tillika i min motion antydtt, att äfven i en annan punkt en framställning från Poststyrelsen skulle till Kongl. Maj:t vara afgifven eller åtminstone att vänta, nemligen i afseende på brefkort; och jag anhåller vördsamt, att Utskottet äfven i denna punkt måtte göra sig öfvertygadt, huruvida Poststyrelsen, såsom jag har all anledning antaga, jemväl derutinnan fullt gillar den framställning, jag tagit mig friheten göra. Jag vill naturligtvis gerna hysa den förhoppning, att äfven andra punkter, i hvilka jag tillätit mig göra framställningar om åstadkommande af billigare och med andra lands posttaxor mera öfverensstämmande postpris och vilkor, än de hos oss nu gällande, måtte hos Utskottet ådraga sig den välvilliga uppmärksamhet de kunna finnas förtjena; men särskildt beträffande nyssberörda tvenne punkter, der jag tror mig hafva att påräkna fullt understöd från Poststyrelsen för mina åsikter, har jag ansett mig böra framhålla detta. Jag utbeder mig, att de få ord jag nu yttrat måtte få åtfölja Kongl. Maj:ts proposition till Utskottet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef den ifrågasvarande Kongl. propositionen jemte det yttrande, Herr Gumælius i anledning af densamma nu afgifvit, hänvisad till behandling af Bevillnings-Utskottet.

Slutligen hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts proposition, angående afsöndring af jord från Kronan tillhörande hemmanen Greby i Forss socken af Södermanlands län.

§ 2.

Föredrogs den af Herr *A. W. Westerdal* i aftonsammanträdet sistlidne lördag afgifna samt då bordlagda motion, N:o 164, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om författning rörande kostnaderna för svensk undersätes sjukvård i Norge; och blef denna motion hänvisad till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 3.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Lag-Utskottets utlåtanden N:is 10—12; samt

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 1—4 (i samlingen N:is 2—5).

§ 4.

Anmälades och bordlades följande inkomna ärenden, nemligen:

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition (N:o 10) med förslag till stadga angående måls handläggning i vissa fall af Kongl. Maj:ts Högsta Domstols afdelningar samfaldt; och

N:o 14, i anledning af väckt förslag om ändring af §§ 3, 4, 5, 6 och 7 af Kongl. förordningen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 24 September 1861; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 1 (i samlingen N:o 6), rörande väckt förslag om anställande af polis å landet samt om fjerdingsmannabestyrets öfverflyttande på sådane polismän;

N:o 2 (i samlingen N:o 7), angående indragning af kronofogdetjensterna och öfverflyttande af kronofogdarnes tjenstegörörmål på länsmännen;

N:o 3 (i samlingen N:o 8), i fråga om åläggande för de statens embetsverk, hvilkas räkenskaper granskas af statens revisorer, att i räkenskaperna under särskildt konto upptaga från dem utbetalda anslag med eventuel återbetalningsskyldighet;

N:o 4 (i samlingen N:o 9), angående väckt förslag om tillägg till instruktionen för provincialläkare den 13 Juni 1822; och

N:o 5 (i samlingen N:o 10), angående ändring i sättet för klockares aflöning samt upphörande af dem åliggande breffbäringsskyldighet.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för sammanträdet nästa onsdag uppföras omedelbart efter de val, hvilka, enligt derom fattadt beslut, komme att vid början af nämnda sammanträde företagas.

§ 5.

Ordet lemnades på begäran till

Herr Sven Nilsson i Österslöv, hvilken uppläste följande skriftligen aflättade yttrande:

Då jag tog mig friheten inom Kammaren väcka motion om ett anslag såsom understöd för utgifvande af ett urval af Artisten N. M. Mandelgrens samlingar, med titel: »Atlas till Sveriges odlingshistoria» hade jag ej haft tillfälle till att så fullständigt som jag önskade, motivera densamma, och anhåller derföre, att Kammaren må tillåta mig att förfullständiga den med nedanstående tillägg, och att detta jemte några bilagor må varda Stats-Utskottet meddeladt.

Att denna fråga förtjenar Riksdagens behjertande torde framgå deraf, att såväl regering som Riksdag ända sedan 1863 ansett sig böra understödja Herr Mandelgrens forsknings- och samlingsarbeten på grund af de vitsord och intyg, Kongl. Akademien för de fria konsterna flera gånger öfver hans verksamhet afgifvit, och frukterna af densamma väl ej på annat sätt kunna blifva för den svenska allmänheten gagneliga, än att Riksdagen äfven nu till utgifvandet af en del af ifrågavarande

samlingar räcker en hjälpsam hand. Att Herr Mandelgren ordnat dessa samlingar framgår af bifogade intyg från Professor Stephens i Köpenhamn och f. d. Chargé d'affaires Hyltén-Cavallius, hvilka om desamma tagit kännedom, och att han är lämplig att företaga utgifvandet torde visas af likaledes bifogade intyg från konsthistorikern Professor N. Höyen i Köpenhamn samt senatoren och ledamoten af franska institutets konstafdelning, Professor Ingres i Paris, hvilken under sin lifstid lärar varit ansedd såsom den mest kompetente domare i Europa i dylika frågor. Såsom ytterligare vittnesbörd om Herr Mandelgrens förtjenster kunna väl också tjena de många utmärkelser han erhållit af arkeologiska samfund och konstakademier m. fl. i utlandet.

För att styrka dessa mina uppgifter tillåter jag mig bifoga i afskrifter

- a) Kongl. Konstakademiens yttrande den 19 November 1862;
- b) utdrag af samma akademis protokoll den 23 Februari 1867;
- c) utdrag af samma akademis registratur den 1 September 1868;
- d) intyg af Professor G. Stephens;
- e) skrifvelse från f. d. Chargé d'affaires m. m. G. O. Hyltén-Cavallius;

f) intyg af professor Höyen i Köpenhamn;
 g) bref från senatoren, Professor Ingres i Paris;
 h) uppgift å utmärkelser i utlandet, tilldelade N. M. Mandelgren.
 Om remiss af detta tillägg med bilagor till Stats-Utskottet an-
 hålles värdsamligen; äfvensom om intagande i Kammarrens protokoll, på
 det Riksdagens samtliga ledamöter må få kännedom om deras innehåll.

De i detta anförande omförmälda bilagor hade följande lydelse:

Bil. A.

(Afskrift.)

Då Herr Artisten N. Mandelgren är hugad att fortsätta utgifvan-
 det af sitt arbete öfver fäderneslandets gamla kyrkor, med deri före-
 kommande värdefulla konsthistoriska lemningar från förgångna sekler,
 men ett dylikt verk är af den art, att för detsamma icke kan påräk-
 nas afsättning till en större publik, hvadan ock den möda, tid och
 kostnad, som derå måste uppoffras, ej genom planschernas åtgång lö-
 nas; samt, då de materialier, hvilka Herr Mandelgren redan samlat till
 detta arbete äro af det intresse, att de lika väl som de hittills af honom
 utgifna frescomålningarne förtjena att bekantgöras, vore önskligt om
 Herr Mandelgren, genom bidrag af allmänna medel, komme i tillfälle
 att fortsätta den verksamhet, hvaråt han på ett nitfullt och berömligt
 sätt egnat sig. Stockholm den 19 November 1862.

F. W. Scholander.

Uti ofvanstående yttrande instämma:

C. G. Qvarnström.

J. P. Molin.

Johan Boklund.

Alb. Törnqvist.

J. F. Höckert.

C. G. Blom C:son.

N. Anderson.

J. A. Hawerman.

J. M. Stäck.

G. U. Troili.

Lika lydande med originalet intyga

P. Wilh. Cedergren.

Joh. Pettersson.

Bil. B.

(Afskrift.)

Utdrag af protokollet, hållet i Kongl. Akademien
för de fria konsterna den 23 Februari 1867.

17 §.

Uti en till Akademien ingifven skrift hade Artisten N. M. Mandelgren anhållit, att Akademien ville med sitt förord styrka en vid innevarande riksdag väckt motion om understöd dels till utgifvande af den återstående delen utaf ett af honom påbörjad arbete, benämndt les monumens Scandinaves, dels till allmängörande af ett nytt arbete i mindre format öfver de historiska minnen, hvilka af honom blifvit aftecknade i de flesta af rikets provinser; och hade Mandelgren såsom stöd för sin anhållan till Akademiens beskådande inlemnadt en samling af studier och materialier för det tillämnade arbetet.

Sedan Akademien tagit kännedom om berörda samling, som nu första gången henne meddelades, beslöt Akademien deröfver afgifva det intyg, att dessa teckningar, utförda till ett betydligt antal, egde ett konst- och kulturhistoriskt intresse, att Akademien för sin del finner högeligen önskvärdt det Mandelgren, medelst ett understöd af allmänna medel, kommer i tillfälle att publicera dessa produkter af en vidsträckt och mångårig verksamhet; och skulle detta beslut medelst protokollsutdrag Mandelgren meddelas.

Utdragets rigtighet bevittnar
Axel Nyström.

Lika lydande med originalet intyga:

P. Wilh. Cedergren.

Joh. Pettersson.

Bil. C.

(Afskrift.)

Utdrag af Kongl. Akademiens för de fria konsterna handlingar. Registraturet. N:o 79 år 1868.

Mandelgrens mångåriga nitiska och sjelfuppoftande verksamhet har haft till hufvudmål att genom afbildningar samla och bekantgöra konst- och kulturhistoriska minnen från äldre tider. I ett land, hvarest dessa ofta högst ovanliga lemningar måste på vidsträckta områden uppsökas, är aftecknandet så mycket vigtigare, som en mängd för större delen af allmänheten såsom värdelösa ansedda föremål löpa ständig fara att förstöras. Redan derigenom, att Mandelgren på de mångåriga vandringarne genom landets provinser haft tillfälle att fästa både presterskaps, herremäns och allmoges uppmärksamhet å vigten af tillförene ringaktade byggnaders, konstverks och gamla husgerådtings bevarande, har han gjort sig gagnelig för det allmänna; och i den betydliga mängd afbildningar han redan sammanbragt och varit skyldig att till Eders Kongl. Maj:ts Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademi aflemna, utgöres en stor del af föremål värda uppmärksamhet och intresse.

Dessa äro dock att anse endast såsom hopade materialer, hvilka erhålla sitt rätta värde först sedan de en gång blifvit i tidsföljd ordnade och kunna till ett helt sammanföras, men härtill fordras, att åt forskaren beredes möjlighet för samlingarnes fullständiggörande, så vidt detta i hans förmåga står, och får akademien, till främjande af ett sådant önskvärdt mål, i underdånighet förorda det af Riksdagen gjorda anslagets tilldelande åt Mandelgren.

Stockholm den 1 September 1868.

F. von DARDEL

Ex actis

F. W. Scholander.

F. W. Scholander.

Utdragets rättighet intyga:

P. Wilh. Cedergren.

Joh. Pettersson.

Bil. D.

(*Afskrift.*)

Då jag har haft tillfälle att se Herr Mandelgrens stora samlingar till upplysning om Sveriges forntid och medeltid etc. etc., kan jag icke annat än lemna det intyg, att hans utgiftsplan är värdig all den hjälp den kan få från enskilda eller från Sveriges Riksdag.

Kjöbenhavn Feb. 5, 1876.

George Stephens,
Prof. vid Universitetet.

Likhet med originalet intyga:

P. Wilh. Cedergren.

Herm. Lindqvist.

Bil. E.

(*Afskrift.*)

Herr Artisten och Riddaren N. Mandelgren. Stockholm.

Anmodad att afgifva ett omdöme öfver de samlingar till Sveriges kulturhistoria, hvilka nu äro ifrågasatte att på allmän bekostnad utgifvas, får jag såsom min enskilda mening äran uttala följande:

Hvad först beträffar materialets heskaffenhet, så äro dessa samlingar, hopförda genom den jernhårdaste flit under mera än 30 års resor och forskningar inom och utom fäderneslandet, af ett *oskattbart värde*, synnerligast i en tid som vår, då lemningarne från äldre kulturskiften med oberäknelig hastighet försvinna.

Hvad dernäst beträffar arbetets plan, så visar sjelfva prospekten, att meningen ej kan vara att utgifva allt som blifvit samladt, utan att, med lämpligt urval och i bestämd utvecklingsföljd återgifva hufvudtyperna af våra äldre kultur- och konstformer, ordnade i naturliga grupper. Jag tror att denna plan är välberäknad, för vinnande af en möjligast fullständig öfverblick af hela vårt kulturhistoriska material, så vidt detta kan i bild återgifvas, och jag anmärker med glädje, att planen här omfattar hela grupper, hvilka hittills varit af den fosterländska forskningen föga eller blott ensidigt berörda.

Hvad slutligen angår arbetets utgiftning, så lär ingen opartisk kunna bestrida, att ju utgifvaren af Monuments Scandinaves, den förste efter norrmannen Dahl, som åt nordens äldre konstformer vunnit

ett europeiskt erkännande och som blifvit berömligt vitsordad af sådana män som Ingres och Höyen, besitter alla hufvudsakliga egenskaper, för att på ett saken och nationen värdigt sätt ombesörja utgifningen af det stora nationalverk, hvaråt han med fosterländskt sinne egnat hela sin mannaålder, och som, efter min åsigt, kommer att göra epok inom den svenska kulturhistoriska forskningen.

Sunnanvik den 30 Januari 1876.

G. O. Hyltén-Cavallius.

Lika med originalet intygas:

Robert Kallenberg.

Emil Anderson.

Bil. F.

(Afskrift.)

Herr N. M. Mandelgren har havt den godhed, att vise mig den Samling af Tegninger, som han paa sine Reiser i Sverrig har udført efter ældre Bygninger og deres indre Udsmykning.

Dette Overblik, som ingenlunde omfatter hele Mandelgrens Sam-
 ling, vil allerede vække en Forestilling om dens Omfang og Indholdsrig-
 dom. Den svenske Regiering, som har understøttet Kunstneren i dette
 Foretagende, har i ham fundet en Mand, der med Nidkierhed har ryg-
 tet sit kald og som har forstaaet at arbejde med Held under alle de
 vanskelige Vilkaar, som den maa kæmpe med, der skal bryde Isen og
 bane Veien for Efterfølgerne. Det er en lykkelig Omstændighed at
 dette Foretagende er begyndt og bragt saa vid paa en tid, da Sverrig
 har været heldigt nok til endnu at bevare saa mange værdifulde Lev-
 ninger fra tidligere Dage; men dette Foretagende vil ogsaa først er-
 holde sin rette Betydning, naar dets Resultater kan blive bekendte for
 en større Kreds end den, der kan faae Leilighed til at see dem i Sam-
 lingens Portsfeuiller. Naar en saa sagkyndig Dommer som Professor
 F. Kügler siger, at Udgivelsen af denne Samling vil blive til Hæder
 for Sverrig og til Glæde for alle Udlandets Kunstvenner (Kstblatt 1850,
 n:o 29), saa har han fuldkommen Ret, thi der indeholdes i disse Mo-
 numenter mærkelige Vidnesbyrd om det Slægtskabsbaand, som, gennem
 Kirken, omslynger hele den europeiske Kultur i Middelalderen. For os
 Danske ville navnlig Malerierne i Bjerresjö have en særlig Intresse; de
 tilhøre ogsaa vore historiske Minder og kaste et opklarende Lys over
 vore Kirkers maleriske Udsmykning paa en Tid, hvoraf der kun er
 levnet os enkelte og ubestemte skriftlige Yttringer derom.

Kjöbenhavn den 6 September 1852.

N. Höyen.

Likhet med originalet intyga:

P. Wilh. Cedergrén.

Herm. Lindqvist.

Bil. G.

(Afskrift.)

Till Herr N. M. Mandelgren, Artist, Målare.

Meung den 9 September 1858. Paris Rue d'Enfer, n:o 54.

Min Herre!

Som jag under mer än tvenne månader ej varit i Paris, är det endast kort tid sedan jag emottog Edert bref af den 14 juli, men ehuru något sent vill jag dock försäkra Eder om all den beundran som Edert utmärkta arbete har förorsakat mig. Det är djupt inpregladt i mitt minne, och jag kan ej nog lyckönska Eder till den stora talang och omsorg, hvarom det vittnar.

Denna skildring (beskrifning) af den svenska konsten, som äfven har samband med vår, är af det största intresse och utmärkt väl utförd.

Före Edra arbetsamma efterforskningar tviflade hvar och en på, att Sverige inom sig egde så många minnesmärken från denna konsttid, såväl af religiösa som af den profana stilen. De öfriga länderna synas mig sannerligen ej rikare i detta hänseende; jag lyckönskar Eder, min Herre, att hafva låtit oss göra bekantskap med dessa talrika skatter, och ännu en gång sänder jag Eder min upprigtiga lyckönskan öfver det sätt hvarpå dessa (teckningar) ritningar äro utförda; de äro sanna, naiva, intelligenta, derjemte kraftiga och originela, hvilket allt sammanlagdt gör af dem ett beundransvärdt verk.

Jag är icke förvånad men väl ledsen öfver, att Ni ofta har mött ogena eller okunniga personer, hvilka icke hafva gjort Eder den rättvisa, som Ni förtjenar sasom artist och arkeolog för ett verk, som skall komma att blifva en ära för Eder och Edert land. För öfrigt se der den olyckliga utgången af många verkliga och aktningssvärda artisters öde, hvilka likasom Ni, min Herre, hafva uppofrat en del af sitt lif för att beslutsamt följa sitt samvetes och öfvertygelsens röst.

Men jag hoppas fullt och fast, att man slutligen skall göra Eder rättvisa, och att Edra ihärdiga arbeten skola blifva värderade samt intaga den plats, dem tillkommer.

Hvad mig beträffar, min Herre, så är det för mig en pligt likaväl som ett nöje att erkänna Eder stora talang vid alla de tillfällen, som yppa sig för mig att gifva Eder bevis derpå.

Haf godheten, min Herre, ursäktat dröjsmålet med detta bref! Jag förblifver med största högaktning

Eder tillgifne tjänare

J. Ingres.

Likhet med originalet intyga:

P. Wilh. Cedergren.

Herm. Lindqvist.

Att förestående öfversättning är öfverensstämmande med den mig förevisade fransyska hufvudskriften betygar. Stockholm den 10 Februari 1876.

Ex officio

Ferd. Svensson,
t. f. Notarius Publicus.

Sigill.

Lika lydande med originalet intyga:

P. Wilh. Cedergren.

Joh. Pettersson.

Bil. H.

Förteckning på utmärkelser i utlandet tilldelade Artisten N. M. Mandelgren.

1861, den 26 December kallades han till arbetande medlem af Kongl. Oldskrift-Selskabet i Köpenhamn;

1861, den 29 December, till medlem af konstakademien S:t Luca i Rom (den ende svensk ledamot f. n.);

1861, den 14 September, till medlem af konstakademien i Florenz;

1863, den 11 Februari, till medlem af konstakademien i Amsterdam;

1870, den 5 December, till medlem af antiqv. akademien i Antwerpen;

1871, den 11 April, till medlem af konstakademien i Madrid;

1873, den 26 Januari, till hedersmedlem af Kejsrerliga konstakademien i S:t Petersburg;

1863 erhöill M. hedersdiplom vid utställningen i Dublin—England;

1872 stora guldmedaljen vid verldsutställningen i Moskwa.

Att förestående uppgifter grunda sig på oss förevisade originalhandlingar, intyga:

P. Wilh. Cedergren.

Joh. Pettersson.

På derom af Herr Talmannen gifven proposition, beslöt Kammaren, att Herr Sven Nilssons nu upplästa skrift jemte bilagor skulle öfverlemnas till Stats-Utskottet.

§ 6.

Herr Talmannen hemställde, under åberopande af derom mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, det Kammaren ville besluta att i sammanträdet nästa lördag den 26 i denna månad företaga val af de 24 valmän, hvilka, jemte ett lika antal från Första Kammaren, hade att välja Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom sex suppleanter för nämnde valmän; och blef denna hemställan af Kammaren bifallen.

Likaledes beslöt Kammaren, på framställning af Herr Talmannen, att Onsdagen den 1 instundande Mars välja dels tjugufyra valmän för att utse Riksdagens Fullmäktige i Banken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter, dels ock sex suppleanter för desse valmän.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *A. Bågenholm* från och med den 25 i denna månad till och med den 6 instundande Mars.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Onsdagen den 23 Februari 1876.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 16 och 17 innevarande månad.

§ 2.

Herr Liss Olof Larsson hade i anledning af sjukdomsfall inom sin familj anhållit om ledighet från riksdagsgöröman under 14 dagar, räknadt från och med gårdagen; och blef denna anhållan, som nu af Herr Talmannen framfördes, af Kammaren bifallen.

§ 3.

Enligt derom förut fattadt beslut, företogs nu val af tjugufyra ledamöter i den nämnd, som, enligt 103 § Regeringsform och 69 § Riksdagsordningen, eger att döma, huruvida Högsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjente att i deras viktiga kall bibehållas; och blefvo dervid i sådan egenskap utsedde:

Herr J. P. Bager	med 148 röster
» J. G. Brolin	» 148 »
» C. W. Ericson	» 148 »
» A. K. Gasslander	» 148 »
» J. E. Jansson	» 148 »
» A. W. Levgren	» 148 »
» G. H. Stråle	» 148 »
» Friherre C. G. A. Tamm	» 148 »
» Grefve F. Wachtmeister	» 148 »
» Fredrik Andersson	» 104 »
» Sven Andersson	» 104 »
» E. G. Boström	» 104 »
» J. F. Carlsson	» 104 »
» L. J. Larsson	» 104 »
» A. P. Lind	» 104 »
» S. Ljunggren	» 104 »
» C. Mejenqvist	» 104 »
» B. Olofsson	» 104 »
» J. Rutberg	» 104 »
» E. von Schoultz	» 104 »
» C. F. Segerlind	» 104 »
» J. M. Svensson	» 104 »
» J. Sääf	» 104 »
och » M. Trulsson	» 104 »

§ 4.

Derefter blefvo de tolf valmän, hvilka, jemte ett lika antal valmän från Första Kammaren, hafva att, enligt 70 § Riksdagsordningen, utse Komiterade för Tryckfrihetens vård, af Kammaren nämnde: och utsågos dertill:

Herr S. Löwenhielm	med 144 röster
» S. Wieselgren	» 144 »
» Per Erik Andersson	» 107 »
» A. Fredenberg	» 107 »
» L. F. Holmqvist	» 107 »
» Anders Larsson	» 107 »
» P. Lithner	» 107 »
» J. C. E. Åkesson Lundegård	» 107 »
» Henrik Lundqvist	» 107 »
» Pehr Nilsson i Wittjerf	» 107 »
» J. A. Sjö	» 107 »
och » A. T. Strömberg	» 107 »

§ 5.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 13 och 14; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtanden N:is 1—5 (i samlingen N:is 6—10).

§ 6.

Efter föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande n:o 15, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel, blef samma Utlåtande af Kammaren bifallet; och lades den dervid fogade tabell till handlingarne.

§ 7.

Förekom dernäst till behandling Stats-Utskottets Utlåtande N:o 16, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra hufvudtitel.

Punkten 1.

I anledning af Kongl. Maj:ts framställning derom, att Justitie-*Ang. Justitie-*
kanslerens löneförmåner, som för närvarande utgjorde 7,000 kronor, *kansterens*
måtte bestämmas till 9,000 kronor, hvaraf lön 6,600 kronor och tjenst-*löneförmåner.*
göringspenningar 2,400 kronor, hade Utskottet i förevarande punkt hemställt:

att Riksdagen måtte Kongl. Maj:ts förevarande nådiga förslag på det sätt bifalla. att Justitiekanslerens löneförmåner blefve bestämda till 8,000 kronor, deraf lön 6,000 kronor och tjenstgöringspenningar 2,000 kronor, att utgå under enahanda bestämmelser och vilkor, som för ledamöterna i rikets Hofrätter kunde varda bestämda.

Ang. Justitie-
kanslerens
löneförmåner.
(Forts.)

Efter uppläsning af denna hemställan anförde Hans Excellens Herr Justitiestatsministern Friherre De Geer: Då Stats-Utskottet i fråga om regleringen af andra hufvudtiteln till största delen tillstyrkt bifall till hvad Kongl. Maj:t derunder föreslagit, samt de nedsättningar i de begärda anslagen, hvarom hemställan gjorts, hvarken äro många eller särdeles betydliga, torde det måhända synas otacksamt att ej vara nöjd med Utskottets förslag. Då jag emellertid vet med mig, att jag i fråga om regleringen af denna hufvudtitel ej tillstyrkt Kongl. Maj:t annan förändring uti nu gällande lönestater, än som jag funnit påkallad ej blott ur embetsverkens synpunkt utan äfven ur synpunkten af statens allmänna intresse, kan jag ej underlåta att framhålla de skäl, som tala för afvikande från Utskottets förslag; och jag är öfvertygad om, att, derest Kammaren finner dessa skäl giltiga, den också skall behjerta dem, desto hellre som skilnaden i anslagsväg emellan Utskottets förslag och Kongl. Maj:ts proposition, i de delar jag ämnar hemställa om bifall till den sednare, visserligen kan vara af vikt för det embetsverk, som är i fråga, men i knappt nämnvärd grad betungande för statsverket.

Hvad nu först beträffar *justitiekansleren*, synes det mig, att Utskottet ej satt hans embete så högt, som grundlagen ställer detsamma. Justitiekansleren är nemligen enligt grundlagen Konungens högste ombudsman, som skall föra Konungens talan i mål, som röra allmän säkerhet och Kronans rätt, utföra tillsyn öfver rättvisans handhavande och beifra af domare och embetsmän begångna fel. Grundlagen säger också, att han i alla afseenden skall anses lika med Riksdagens justitieombudsman. För en sådan befattning förefaller det mig, att, vid jemförelse med andra nu rådande löneförhållanden, Kongl. Maj:t ej begärt för mycket, då derför äskats en aflöning af in alles 9,000 kronor.

Herr Berg: På de af Hans Excellens Herr Justitiestatsministern anförda skäl, och då jag tror, att det är af synnerlig vikt, att det embetet, hvarom fråga är, må komma att beklädas af personer med framstående juridisk bildning, tager jag mig friheten framställa det yrkande, att, med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, Kongl. Maj:ts nådiga proposition måtte bifallas.

Herr Jöns Rundbäck: Vare det långt ifrån att Utskottet velat underkänna justitiekanslersembetets höga vikt och betydelse. Men utom det att de skäl, som i Utskottets förslag föreligga för den i fråga komna lilla nedsättningen af de för detta embete äskade löneförmåner, torde i och för sig anses talande nog, hafva Utskottets ledamöter varit ense om att dessa löneförmåner borde bestämmas till 8,000 kronor jemväl på den grund, att sedan det vid 1874 års riksdag fattade beslut, hvarigenom embets- och tjenstemän jemväl med öfver 5,000 kronors lön tillerkändes ett dyrtidstillägg af 1,000 kronor, blifvit vid sistlidne riksdag genom ett nytt beslut så ändradt, att detta dyrtidstillägg ej skulle tillkomma dem, som hade mer än 5,000 kronor i lön, Utskottet, vid sådant förhållande, ansett sig hafva, genom att öka justitiekanslerens lön med 1,000 kronor — derigenom hans löneförmåner blifvit höjda till samma belopp, hvartill de under sistlidet år

med då utgående dyrtidstillägg utgingo — tillgodosett de anspråk, som betingas af detta embetes betydelse och utöfning.

På grund häraf anser jag mig böra yrka bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder förekommit, framställde Herr Talmannen, enligt dem, propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och bifall i stället till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af dess utlåtande N:o 16,

röstar ja;

Den det ej vill

röstar nej.

Vinner nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts framställning angående Justitiekanslerns löneförmåner.

Voteringen försiggick och visade 119 ja mot 47 nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Punkten 2.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att, med de genom Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 17 sistlidne December stadgade bestämmelser och villkor för genomförande af förändrad organisation af och lönereglering för Justitierevisions-expeditionen, ett i statsrådsprotokollet intaget förslag till ny personal- och aflöningsstat för samma expedition, enligt hvilket anslaget dertill komme att ökas med 15,950 kronor till 134,000 kronor, måtte af Riksdagen gillas; och hade Utskottet, som ansett sig hafva allt skäl att tillstyrka godkännande af den föreslagna organisationen samt, beträffande det af Kongl. Maj:t framlagda förslag till ny aflöningsstat, icke heller funnit anledning deri ifrågasätta annan ändring, än att tjenstgöringspenningarne för revisionssekreterarne skulle höjas från 1,800 till 2,000 kronor och deras löner i stället med 200 kronor minskas, i denna punkt hemställt:

att, med enahanda bestämmelser och villkor för genomförande af förändrad organisation af och lönereglering för Justitierevisions-expeditionen, som kunde varda i afseende å tjenstemännen vid rikets Hofrätter antagna, ett vid utlåtandet bilagdt förslag till ny stat för samma expedition, att tillämpas från och med år 1877 (hvilket förslag endast i fråga om fördelningen af revisionssekreterarnes aflöning i lön och tjenstgöringspenningar skilde sig från det af Kongl. Maj:t afgifna), måtte jemte dervid fogade öfvergångsstadganden af Riksdagen gillas, och Justitierevisions-expeditionens ordinarie anslag följaktligen ökas med 15,950 kronor, eller till 134,000 kronor.

Mot hvad sålunda blifvit hemställt, hade Herr *Liss Olof Larsson* inom Utskottet reserverat sig i så måtto, att han ansett det för

Ang. Justitiekanslerns löneförmåner.
(Forts.)

Ang. ny aflöningsstat för Justitierevisionsexpeditionen.

Ang. ny aflö-
ningsstat för
Justitierevi-
sionsexpedi-
tionen.
(Forts.)

revisionssekreterarne föreslagna ålderstillägg, 600 kronor, icke böra bifallas.

Sedan punkten nu blifvit hos Kammaren föredragen, yttrade:

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru det måhända icke tjenar något till att försöka erhålla ändring i hvad Stats-Utskottet i denna punkt hemställt, kan jag för min del dock icke godkänna nämnda hemställan. Jag kan det icke, derföre att jag tror, att de lönebelopp, som äro föreslagna för tjänstemännen i de högre graderna, skäligen tåla vid någon nedsättning. Vi skola minnas, att det nu framlagda förslaget grundar sig på det förslag, som af den för sådant ändamål tillsatta komitén blifvit uppgjordt, och att denna komité afgaf sitt förslag redan år 1874, vid hvilken tid väl ingen trodde eller åtminstone ville vidkännas tro på en förändring till det sämre i de då rådande prisförhållandena. Detta har dock inträffat, och följaktligen tror jag icke att Riksdagen nu med fullt skäl bör lämpa aflöningsbeloppen efter de högre konjunkturförhållanden, som den tiden voro rådande. Jag medger visserligen, att lönebeloppen i de lägre tjänstegraderna icke äro för stora, då jag alltid hyst den åsigten, att den underordnade tjänstemannen i ett verk är lika nödvändig som den öfverordnade samt den underordnades arbete ofta lika ansträngande som den andres, och att, vid sådant förhållande, mellan dessas aflöning icke bör förefinnas så stor skiljaktighet, som man i allmänhet velat hafva.

Man ser i förevarande betänkande några få, jag ville nästan påstå intetsägende reservationer från en del af de Stats-Utskottets medlemmar, som äro från denna Kammare, och jag klandrar dem icke för det de icke gjort mer än de gjort, då de antagligen icke kunnat göra något vidare än de försökt; men detta är intet skäl för oss, som stå utom Utskottet, att icke, i hvad på oss ankommer, söka framhålla hvad vi anse rätt. I nästa punkt af betänkandet förekomma sådana förhållanden, som göra att man åtminstone der torde hafva hopp om att få den ändring, jag ämnar föreslå, antagen, och detta föranleder mig att äfven vid den nu föredragna punkten framställa ett sådant ändringsyrkande, derföre att, om det skall göras i den ena frågan, det principenligt bör göras äfven i den andra samt, derest Riksdagen nu antager Stats-Utskottets förslag rörande regleringen af utgifterna under andra hufvudtiteln, det icke är lönt att under hela denna riksdag tänka på att få någon nedsättning eller förändring i de förut nog högt tilltagna dyrtidstilläggen, som tillkommit under de senare åren, utan man måste då principenligt bevilja dem på alla de ställen, der sådana blifvit af regeringen föreslagna.

Utan att för närvarande yttra mig vidare vill jag värdsamt yrka, att den föreslagna staten måtte af Kammaren godkännas, dock med den förändring, att aflöningen för de tjänster, der lön och tjänstgöringspenningar tillsammans uppgå till 3,000 kronor och deröfver, måtte med 10 procent af hela aflöningsbelopp nedsättas; och detta tillägg till Utskottets förslag kan bäst inflickas näst efter orden »år 1877» i Utskottets förslag. Der skulle således införas följande: »dock med 10 procent nedsättning på lön och tjänstgöringspenningar för dem, som sammanräknadt uppbära 3,000 kronor årligen.» Jag anhåller om pro-

position på denna framställning. Jag tror, att den har stor billighet för sig, och att en hvar måste bekänna, det tiderna nu äro sådana, att man får gå miste om 10 procent af hvad man hade i inkomst år 1874. Det är visserligen vanskligt att derom yttra sig i förväg; men det torde väl hända, att vi få åtnöja oss med att i sådant hänseende gå än vidare. Detta kan nu icke vara fullt tillämpligt på tjänstemännen, ty de måste vara väl aflönade; men jag tror icke, att jag förtjenar någon tillvitelse för det jag begär denna nedsättning i löner, som uppgå till 3,000 kronor och derutöfver årligen. Jag utgår nemligen från den synpunkten, att den tjänsteman, som har mindre lön, äfven kan hafva familj att underhålla, och att den högre embetsmannen icke behöver större löneinkomst än den, jag här föreslagit. Om man godkänner rättigheten häraf och sålunda bifaller mitt förslag, kommer likväl Justitierevisionens stat att årligen ökas med 3,440 kronor, oaktadt man föreslagit, att icke mindre än 18 tjänstemän skola så småningom indragas. Häraf borde väl framgå, att dervarande embets- och tjänstemän erhålla skäligen aflöning; och om 10 procent nedsättning på Justitierevisionens och Hofrätternas stater skedde, skulle det resultat infalla, att vi ej behöfde höja anslagen under andra hufvudtiteln med den stora summan af öfver 120,000 kronor endast till rikets Hofrätter.

Sasom jag förut nämnt, har jag icke något hopp om framgång för mitt förslag, då Stats-Utskottets ledamöter äro emot detsamma, och desse, men icke jag, erhålla understöd i Kammaren; men denna omständighet kan icke förhindra, att, fastän jag kan tyckas gå här som ett förbrukadt inventarium, jag likväl söker uträtta och föreslå hvad jag anser vara för landet gagneligt och nyttigt.

Herr Grefve Sparre: Den sparsamhet med statens medel, som låg till grund för den siste talarens yttrande, kan jag i allmänhet icke annat än gilla, äfven om tiderna för närvarande äro goda; och om penningarne hafva fallit i värde, så är det otvifvelaktigt riktigt, att staten åtminstone icke öfverdrifvet aflönar sina embets- och tjänstemän, för att så medelst i någon mån motverka den böjelse för lyx, som man i allmänhet räknar för svenska folkets nationalfel. Jag skall således i hvarje fall — der sådant lämpligen later sig göra — deltaga i hans prutningsförslag; men, mine Herrar, hvad här är fråga om, är domarecorpsen; och derom äro vi väl alla ense, att intet samhälle består, der icke rättrådiga, samvetsgranna och nitiska domare finnas; der rättvisan icke handhafves af de utmärktaste, skickligaste och skarp-sinnigaste män, som äro att tillgå. Jag säger rättrådiga, emedan de, lika med Cæsars hustru, icke skola vara blottställda ens för en misstanke; jag säger samvetsgranna, derför att de måste nitiskt uppoffra hvarje timme af sin tid för sitt ansträngande och ansvarsfulla arbete. Må man indraga på hvilket område som helst; men må man i fråga om domarembetena tillse, att dess förvaltare äro väl aflönade! Detta är nu så mycket mera angeläget, som i denna tid utsigterna för den någorlunda skicklige juristen på andra banor äro så lockande, att vi ofta se de skickligaste och kapablaste männen i Hofrätterna lemna den banan och söka sig in på andra fält, der de hafva utsigt till större aflöning.

*Ang. ny aflö-
ningsstat för
Justitierevi-
sionsexpedi-
tionen.
(Forts.)*

*Ang. ny aflö-
ningsstat för
Justitierevi-
sionsexpedi-
tionen.
(Forts.)*

Jag vill i detta afseende exempelvis nämna en af nuvarande bankofullmäktige som var en af Hofrättens skickligaste tjenstemän, men lemnade den juridiska banan, der han icke kunde emotse någon snar befordran till plats med större inkomster, för att på en annan bana komma i åtnjutande af högre lön. Vaktom oss i dessa tider, då lockelserna för jurister att öfvergå till andra yrken äro så många och stora, att genom öfverdrifven njugghet köra bort de skickligaste tjenstemännen från den juridiska banan; ty sådant vore en olycka, som för alla tider vore oersättlig för vårt land. Jag kan med så mycket större lugn och utan att misstänkas för egennytta säga detta, som jag numera icke sjelf tillhör denna tjenstemannacorps; och då jag till och med, sannolikt inom högst få år, kommer att lemna det embete jag för närvarande innehar, kan den nu i fråga satta lönetillökningen icke för mig enskildt innebära någon slags affär. Jag kan således yttra mig fullt ut lika opartiskt i denna fråga som någon annan, ty på domarebanan kommer jag aldrig mer. Jag har funnit — och det är ett märkligt förhållande — att under hela min riksdagsmannabana, såväl under de gamla ständsriksdagarne som under det nya representationsskicket, Riksdagen allt hittills bifallit hvarje förslag till förhöjning i domarecorpsens löneförmåner, som blifvit i fråga satt, och detta har skett just derföre, att representationen känt med sig, att det i denna del icke duger att pruta.

Jag vill nu blott tillåta mig några få ord i anledning af de anmärkningar en föregående talare framställt mot den, enligt hans åsigt, för stora skilnad i aflöning mellan öfver- och underordnade tjenstemän, som Kongl. Maj:t föreslagit. Till de lägre platserna på tjenstemannabanan är det numera vid förefallande behof icke någon brist på lämpliga sökande; men det är just till de högre platserna, hvilka borde, såsom mera lönande, vara mera eftersträfvade och begärliga, det är just der som brist förefinnes, emedan man der måste hafva kapaciteter, hvilka under närvarande förhållanden lockas af större aflöning att öfvergå till näringarne. J veten, mine Herrar, att man numera är så långt kommen, att icke allenast alla bankinstitutioner utan ock hvarje större köpmanshus hafva till sin disposition hvar sin jurist, som de vid förefallande behof rådfråga; och den aflöning man består dessa juridiska biträden är verkligen af den beskaffenhet, att den kan locka mer än en från den besvärliga tjenstemannabanan. Men jag återkommer till den fråga, nyss nämnde talare vidrörde, i det han såsom sin åsigt uttalade, att de underordnade tjenstemännens löneförmåner borde stå i en viss billig proportion till de högres, enär han hade funnit att de underordnades arbete vore lika ansträngande som de högres. Ja, mine Herrar, för att taga en vulgär liknelse, som torde förstås af alla: om jag på min egendom bland andra tjenare har en tjenstedräng, så är hans arbete, fysiskt taladt, måhända mer ansträngande än t. ex. inspektorens; men jag aflönar dock drängen exempelvis med 5 à 600 kronor under det jag icke kan tänka på att gifva inspektoren mindre aflöning än 3,000 kronor. På samma sätt måste hvar och en, som på mindre egendomar har en rättare, i fråga om lönen icke så mycket taga hänsyn till det fysiskt ansträngande arbete, denne utför, utan fastmer till det själsarbete, som erfordras för att ställa allting i ord-

ning på egendomen, hvarföre ock rättaren måste aflönas högre än drängen. Alldeles likartadt är förhållandet mellan de öfver- och underordnade tjänstemännens arbete vid statens embetsverk. De underordnade tjänstemännens arbete är nemligen så mekaniskt, att man vid dessa platser kan anställa snart sagdt hvilken som helst utan fara att tjänstens skötande deraf skall något lida. Vid de högre platserna deremot fordras tankeskärpa, insigter och studier; allt sådant måste staten aflöna väl, om den vill hafva duglige arbetare. Då jag sjelf under flera år varit anställd såväl sasom underordnad tjänsteman som ledamot i Hofrätt, så kan jag af egen erfarenhet vitsorda att Hofrättsledamöter liksom revisionssekreterare hafva mycket mer ansträngande arbete än de lägre tjänstemännen. De förra hafva nemligen sig ålagdt att arbeta icke blott på tjänsterummet i embetsverken, der de vanligen tillbringa fyra timmar om dagen med det minst ansträngande af sina embetsaligganden, utan de skola äfven förbereda målen hemma, hvaraf följer att en ledamot af Hofrätt sannerligen icke har mycken tid ledig. Om man nu, för att endast tala om Justitie-revisionen, tager i betraktande att tjänstemännens antal inom detta embetsverk blifvit nedsatt från 31 till 23 — så vidt jag eljest, i olikhet med Utskottet, rätt beräknat denna nedsättning — så antyder denna betydliga reduktion just att Kongl. Maj:t velat att tjänstemännen inom detta verk skola erhålla en mot deras ökade tjänstgöring svarande full och tillräcklig aflöning; och Utskottet har också bland villkoren för högre aflöning förutsatt att tjänstemännen icke få sysselsätta sig med annat arbete hos andra verk och inrättningar och derföre uppbära lön eller årligt arfvode. Om man nu nedsätter lönen för innehafvarne af dessa ansvarsfulla och mycket arbete och insigt kräfvande tjänster — hvad blir följden? Jo, utan tvifvel den, att just de dugligaste och skickligaste bland desse embetsmän lemna den carrièren de förut valt och gå öfver till en annan.

Jag måste således på det enträgnaste afstyrka bifall till den af Herr Jöns Pehrsson ifrågasatta nedsättningen, ty de af Stats-Utskottet föreslagna lönerna äro i sanning ingalunda för höga i förhållande till de anspråk, man nu för tiden ställer på domaren.

Herr Danielsson: Att låta denna punkt passera oanmärkt skulle måhända gifva anledning till den förmodan, att endast ett fåtal af Kammarens ledamöter äro missnöjda med den af Stats-Utskottet föreslagna lönestaten för Justitierevisionen. Jag tror dock att ganska många anse, det Utskottet härutinnan varit för frikostigt i anslagsväg; och för min del åtminstone kan jag icke tilldela Utskottet något beröm för denna frikostighet.

Hvad Grefve Sparre nyss sagt är endast ett uppreparande af den gamla visan, då fråga är om löneförbättringar och löneregleringar, att man talar om nödvändigheten af besparingar i allmänhet men förklarar på samma gång att just i den punkt hvarom fråga är någon nedsättning eller besparing omöjlig kan åstadkommas. Jag frågar då den ärade talaren när de vackra ord, hvarmed han började sitt nyss hållna anförande, skola blifva en sanning — i hvilket afseende han ändtligen skall kunna instämma med Herr Jöns Pehrsson? Jag vill icke uppehålla Kammarerna längre, utan endast tillkännagifva min åsigt

*Ang. ny aflö-
ningsstat för
Justitierevi-
sionsexpedi-
tionen.
(Forts.)*

om nödvändigheten att söka på rimligt sätt hålla igen mot anspråken på högre löner åt våra embets- och tjänstemän. Ty, skola embetsverkens omreglering ega rum i den riktning, Stats-Utskottet här angifvit, så få vi utan tvifvel rätt brydsamt att reda oss. Tillika har jag velat tillkännagifva, det jag, lika med den förste talaren, finner det vara alltför stor skilnad i lönevilkoren för de högre och lägre tjänstemännen — hvarföre jag tror hans yrkande i en sådan riktning vore förtjent af understöd.

Herr Jöns Pehrsson: Jag vill icke tvista med Grefve Sparre om den ene eller andres mer eller mindre ansträngande arbete eller om den enes förmåga att arbeta flerdubbelt mot den andre. I det fallet må jag dock gerna erkänna Grefve Sparres förtjenst, ty han utträttar verkligen här vid riksdagen mer än många andra tillhoppa. Detta inverkar likväl icke på min åsigt om den alltför stora skilnaden i lönerna för de högre och de lägre tjänstemännen samt om nödvändigheten att afmätta lönerna så, att hvar och en få tillräckligt betaldt för sitt arbete; och då dessa mina åsikter bäst skulle tillgodoses om mitt förslag vunne Riksdagens bifall, så vidhåller jag mitt förut i ämnet framställda yrkande.

Herr Helander: Jag har begärt ordet endast med anledning af Herr Jöns Pehrssons uppträdande. Att — såsom denne föreslog — öfver hufvud minska alla löner på 3,000 kronor eller mera med 10 procent, synes mig medföra åtskilliga olägenheter. I händelse den värde representanten konsekvent vidhåller sitt förslag äfven i fråga om andra löningsstater, som framdeles komma under pröfning, skulle kunna inträffa att — om hans förslag vunne Kammararens bifall — en tjänsteman i lägre grad finge större lön än en uti högre. En tjänsteman, föreslagen till lön af t. ex. 3,000 kronor, skulle få mindre än en annan, föreslagen till 2,800 kronor. Vidare skulle den i regleringsförslag noga afvägda proportion i aflöningsförmåner mellan olika slags tjänster betydligt rubbas. Så framgår af de nya stater, Kongl. Maj:t redan framlagt, att t. ex. en registratorsbefattning ansetts så pass mera maktpåliggande än en kanslistbefattning, att innehafvaren af den förre bör hafva 30 procent högre lön än innehafvaren af den senare. Minskas nu registratorns lön med 10 procent, så blir hans lön endast omkring 16 procent högre än kanslistens. Proportionen är med detsamma rubbad. Jag kan derföre ej godkänna Herr Jöns Pehrssons förslag, och ehuru jag icke kan ingå i detaljerad pröfning af Utskottets förslag, så vill jag, vid det förhållandet, att detsamma öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts förslag, mot hvilket jag icke har något skäl till anmärkning, tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Må ingen förundra sig öfver, att en och annan bland allmogerepresentanterne tycka, att de föreslagna lönerna äro för höga. För oss, som icke äro vana vid stora inkomster, förefaller hvarje belopp temligen högt. Men om det å ena sidan kan anses ursäktligt att under sadana förhållanden någon nedsättning påyrkas, så kan å andra sidan icke förnekas att för de befattningar,

hvarom för tillfället är fråga, nemligen revisionssekreteraretjänster, fordras så stora studier och insigter, att de personer, som sköta dessa tjänster, också böra hafva höga löner. Utskottet har tagit detta i öfvervägande och, ehuru af princip sparsam med statsmedel, har jag likväl för min del funnit mig öfvertygad att man icke får vara allt för njugg i aflöningsväg mot dem som sköta domare-embeten, och dit måste ju räknas revisionssekreterarne, om hvilka frågan här hufvudsakligast gäller.

Ang. ny aflöningsstat för Justitierevisionsexpeditionen.
(Forts.)

Hvad beträffar de lägre tjenstemän, hvarom Herr Jöns Pehrsson ordade, vill jag endast nämna, att en kanslist i fråga om göromålens vikt och den förmåga, som till desammas skötande erfordras, ingalunda kan jämföras med en revisionssekreterare, och ännu mindre kan med denne en vaktmästare jämföras. Det måste i följd af denna olikhet i tjenstgöringen äfven finnas skilnad i aflöning olika tjenstegrader emellan, och jag skulle ej anse det klokt handladt, om Kammaren gjorde den nedsättning i aflöning för revisionssekreterarne, som Herr Jöns Pehrsson föreslagit. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Johan Fredrik Carlsson: Jag ber att endast få tillkännagifva det mina åsikter i denna fråga alldeles öfverensstämma med Herr Jöns Pehrssons, hvilken förslag i ämnet jag derföre biträder.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som äfven på det yrkande, Herr Jöns Pehrsson under öfverläggningen framställt, och förklarade sig anse den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Som likväl votering begärdes af Herr Jöns Pehrsson, blef i anledning deraf en voteringsproposition af följande lydelse nu uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 2:a punkten af dess utlåtande N:o 16

röstar ja;

Den det ej vill

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan med den rättelse i lönestaten, att de löner, hvilka med tjenstgöringspenningar inberäknade, uppgå till 3,000 kronor och deröfver, skola nedsättas med tio procent, samt att den ifrågasatta tillökningen i anslaget derefter rättas.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 135 ja mot 43 nej; och hade alltså Kammaren fattat beslut enligt ja-propositionen.

I punkten 3 hade Utskottet yttrat sig öfver de af Kongl. Maj:t framställda förslag till nya stater för rikets Hofrätter samt, med gillande i öfrigt af dessa stater, dervid gjort erinringar dels i fråga om presidentens i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge aflöning, som Utskottet ansett böra bestämmas till 9,000 kronor, under det att Kongl. Maj:t för denne president föreslagit lika aflöning som för presidenterna

Ang. nya aflöningsstater för Hofrätterna.

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

i Svea och Göta Hofrätter, och dels rörande fördelningen af aflöningsbeloppen i lön och tjenstgöringspenningar, deruti Utskottet funnit sig böra tillstyrka sådan förändring, att för de högre befattningarne tjenstgöringspenningarne komme att utgå med något högre belopp än som af Kongl. Maj:t föreslagits; varande derjemte af Utskottet förordadt, såsom vilkor för de nya lönernas utgående, att de yngre bland Hofrätternas embets- och tjenstemän skulle vara underkastade förflyttning till annan tjenstgöringsort — hvilket vilkor Kongl. Maj:t ansett för närvarande icke behöfva föreskrifvas — äfvensom att Hofrätternas ledamöter skulle förbjudas icke allenast att, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, med sin befattning i Hofrätten förena annan tjenst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, utan jemväl att från inrättning eller bolag, som af Kongl. Maj:t sanktionerats, uppbära lön eller årligt arvode.

Utskottet hade slutligen på grund af hvad sålunda anförts gjort följande hemställan:

a) att Utlåtandet bilagda förslag till nya stater för rikets Hofrätter, att tillämpas från och med år 1877 (hvilka förslag öfverensstämde med de af Kongl. Maj:t framlagda utom i afseende på aflönningen för presidenten i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt förhållandet mellan lön och tjenstgöringspenningar för de högre befattningarne), måtte, jemte dervid fogade öfvergångsstadganden, af Riksdagen gillas;

b) att Riksdagen måtte för åtnjutandet af de nya löneförmånerna stadga följande vilkor:

1:o) att embets- eller tjensteman skall vara underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en blifvande förändrad organisation af Hofrätterna eller eljest i allmänhet kan vara stadgad;

2:o) att den som, efter det den nya lönestaten blifvit fastställd, utnämnes till assessor, notarie eller fiskal i Hofrätt, skall, emot ersättning för flyttningskostnad, vara underkastad skyldigheten att låta sig till annan Hofrätt förflyttas, dock att denna skyldighet endast gäller för de fem yngste assessorerna i Svea och Göta Hofrätter, de två yngste assessorerna i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt för de två yngste notarierna och den yngste fiskalen i hvarje Hofrätt;

3:o) att president och ledamot i Hofrätt icke må med denna sin befattning förena annan tjenst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat eller från inrättning eller bolag, som af Kongl. Maj:t sanktionerats, uppbära lön eller årligt arvode; att med öfriga embeten och tjenester i Hofrätt icke må förenas annan tjenst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat; ej heller annan tjenstbefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjenstgöringen i Hofrätten; dock att tjensteman, som vid den nya löneregleringens inträdande redan innehar tjenst utom Hofrätten, må densamma bibehålla, så länge den icke är för tjenstgöringen i Hofrätten hinderlig;

4:o) att de med hvarje befattning förenade tjenstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjenstens innehafvare verkligen tjenstgjort eller åtnjutit ferier eller semester, utan att annan måst under

tiden för honom förordnas, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöringen befriad, utgå till den, som tjensten förrättat;

5:o) att den, som af sjukdom hindras att sin tjenst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjenstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

6:o) att, vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester, tjensteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom Hofrättens tjenstemannagrader, densamma, emot åtnjutande af derför anslagna tjänstgöringspenningar i stället för egna, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

7:o) att, der förhöjning af lönen, efter viss tids fortsatt innehafvande af samma tjenst, anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren, af denna tid, mera än fyra år sjelf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjenst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år, under samma vilkor, på det sätt likväl, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det den stadgade tjänst-åldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens utfärdande förflutit från hans utnämning till tjensten;

8:o) att, i fråga om ålderstillägg, notarie, aktuarie och arkivarie må beräkna den tid, han någondera af ifrågavarande tjänster innehaft;

9:o) att president och ledamot skall vara förpligtad att vid fyllda 70 års ålder från tjensten afgå samt efter 65 lefnadsår och 35 tjensteår icke vara ovilkorligen berättigad att för sjukdom erhålla tjänstledighet; samt att tjensteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjensteår, vara förpligtad att med oakortad pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller Hofrätten, der det tillkommer denne att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå.

Inom Utskottet hade mot detta förslag reservationer blifvit anmällda

af Herr *Liss Olof Larsson*, som föreslagit att hvad Löneregleringskomitén i sitt den 12 December 1874 afgifna betänkande i ämnet tillstyrkt måtte i allo bifallas; samt

af Herrar *C. Ekman, F. Hederstjerna, L. Nordenfelt, Friherre C. Skogman, C. Petré, J. H. Rosensvärd, Grefve G. Sparre, J. Widen, P. J. F. von Strokirch* samt Grefve *L. af Ugglas* vid mom. b) 3, angående förbud mot förening af tjänster.

Sedan nu hos Kammaren uppläsning skett af Utskottets hemställan under *litt. a)*, uppropades först Herr *Ola Andersson* i Nordanå,

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Ang. nya aflö- hvilken hos Herr Talmannen anmält, att han önskade yttra sig rö-
ningsstater för rande sättet för föredragningen af det föreliggande förslaget; och an-
Hofrätterna. förde då
(Forts.)

Herr Ola Andersson: Det kan naturligtvis vid denna punkt uppstå tal om föredragningssättet och jag ber att egentligen *derom* få yttra några ord, ehuru mitt yrkande också kan sägas röra sjelfva saken. Utskottet har i mom. a) föreslagit, »att här hos bilagda förslag (Bil. Litt. B, C och D) till nya stater för rikets Hofrätter, att tillämpas från och med år 1877, må, jemte dervid fogade öfvergångsstadganden, af Riksdagen gillas».

I denna punkt talas endast om lönestaterna och de staterna bifogade öfvergångsstadganden. Om vi antaga, att båda Kamrarna afsluta förmiddagens plenum med ett bifall, utan förändring, till denna punkt och någon fragar oss: huru har Kamrarne beslutat, äro de för Hofrätterna föreslagna lönestater utan alla vilkor bestämda? så blir man tvungen att svara ja, men måste tillägga att vid pleni fortsättning i eftermiddag vilkoren skola bestämmas. Då frågas: är man fullt säker på, att dessa vilkor skola antagas af båda Kamrarne eller huru kommer eljest att gå? Det är tydligt, att Utskottet för bifall till mom. a) förutsatt att mom. b) oförändradt eller med de förändringar, som i detta mom. kunna ifrågasättas, äfven skall antagas. Man skulle derföre kunna anse sasom något mera säkert för att vilkoren skola antagas, att besluta, det mom. b), som afhandlar dessa vilkor, skall först föredragas och sedan dessa vilkor efter önskan blifvit afgjorda, föredraga sjelfva löneregleringen, ty mängas votum i afseende på lönerne bero af vilkoren. Men jag måste bekänna, att ett sådant beslut är oformligt, ty det skulle kunna låta tänka sig, att, sedan vilkoren blifvit antagna, någon lönereglering icke kommer till stånd. Jag tror derföre, att man bör gå tillväga så, att man icke beslutar om löneregleringen *ovilkorligen* utan formulera punkten a) så att dervid fästes vilkoret om antagande af nästföljande punkt. Jag har i detta afseende tillåtit mig att uppsätta ett förslag till Kammarens beslut och detta mitt förslag lyder så:

a) att de förslag till nya stater för rikets Hofrätter, som innefattas i Bil. Litt. B, C och D vid detta betänkande, må, jemte dervid fogade öfvergångsstadganden, af Kamraren gillas, att tillämpas från och med år 1877, under de vilkor Kamraren i mom. b af denna punkt kan komma att besluta.

b) följande vilkor stadgas för åtnjutandet af de nya löneförmanerna:

1:o) — — — — —
2:o) — — — — —

o. s. v.

Herrarne finna af detta förslag, att, efter det beslut i afseende å mom. a) är fattadt, Kamraren har full och öppen rätt att besluta om vilkoren och göra de förändringar deri, hvartill fog kan förefinnas. Man har härigenom äfven sluppit ifrån den mindre lyckade redaktion, som förekommer i början af mom. b) i Utskottets förslag.

Jag anhåller om proposition å detta mitt förslag. Naturligtvis har jag icke något emot att diskussionen får röra sig om momentets alla punkter, och jag får därför äfven framställa yrkande derom, dock att beslut fattas öfver hvarje punkt särskildt och i den ordning mitt förslag innehåller.

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Herr Talmannen hemställde, i anledning af Herr Ola Anderssons framställning, huruvida Kammaren ville besluta, att öfverläggningen finge omfatta icke allenast mom. a) utan ock mom. b), samt att efter dess slut särskilda propositioner skulle gifvas rörande såväl det förra momentet som hvar och en punkt i det senare. Kammaren biföll denna hemställan; hvarefter och sedan jemväl mom. b) blifvit i sin helhet uppläst, ordet lemnades till

Herr Clairfelt som yttrade: Innan jag anför hvad jag har i sak att andragaber jag att få förutskicka den anmärkningen att hvad jag har att säga icke är dikteradt af ortintresse eller några personliga förhållanden utan endast af hvad jag anser rätt och billigt.

Kongl. Maj:t har i sitt afgifna förslag till reglering af lönestaterna för rikets Hofrätter föreslagit att presidenterne i samtliga Hofrätterna skulle åtnjuta i lön och tjenstgöringspenningar 10,000 kronor. Detta Kongl. Maj:ts förslag har Statsutskottet godkänt hvad angår presidenterne i Svea och Göta Hofrätter, men deremot, beträffande presidenten i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, gjort den nedsättning att han skulle komma att uppbära i lön 7,000 och i tjenstgöringspenningar 2,000 kronor, tillhoppa 9,000 kronor, eller just det belopp som presidenten i denna Hofrätt för närvarande åtnjuter i lön. Såsom skäl för detta sitt tillstyrkande har Statsutskottet anført att, då Kongl Maj:t ansett att för vissa tjenstemän i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge aflöningen kunde bestämmas lägre än för motsvarande tjenester i Svea och Göta Hofrätter, så har Utskottet ansett att aflöningen för presidenten i förstnämnda Hofrätt äfven kunde sättas lägre än för presidenterne i de öfriga Hofrätterna. Dessutom har Utskottet påpekat skillnaden i Hofrätternas omfång som, enl. Utskottets tanke, måste medföra en väsentlig olikhet i omfånget af de åt presidenten uppdragna åligganden.

Hvad det första skälet beträffar, eller att Regeringen föreslagit mindre löner för åtskillige tjenstemän i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge än för motsvarande tjenester i de begge andra Hofrätterna, finner jag för min del detta skäl, hvad presidenten angår, icke hållbart. Det är visserligen sannt att omfånget af Skånska Hofrättens jurisdiktion är mindre än de öfrigas, men det har allt sedan Skånska Hofrättens instiftande utvecklat sig en praxis afvikande, såsom jag tror, från de öfriga Hofrätternas, den nemligen att presidenten i den Skånska Hofrätten deltagar i arbetet, i förhandlingarne och målens afgörande, under hela sessionen från kl. 10 till 2, hvarigenom presidenten i Skånska Hofrätten enl. min uppfattning lemnar en vida större arbetsprodukt än presidenterne i de andra Hofrätterna. Och detta presidents sätt att tillvägagå bidrager också i ganska väsentlig mån till stadga och framgång åt Hofrätternas arbeten. Det är neml. gifvet att en person som i Hofrätten får antagas besitta den största erfaren-

Ang. nya aflö- heten skall i ganska betydlig grad bidraga till en fullständigare och
ningsstater för bättre utredning af målen.

Hofrätterna.
(Forts.)

Man har sagt att lefnadskostnaderna för presidenten i Skånska Hofrätten skulle vara mindre än för t. ex. presidenten i Göta Hofrätt. Jag för min del tror det icke. Det är visserligen sant att genom indragning af de s. k. taffelpenningarne presidenten förut snart sagdt såsom hans förnämsta ansedda skyldighet att representera blifvit i väsentlig mån inskränkt, men hans sociala ställning ådrager honom, åtminstone i mindre samhällen, en viss representations-skyldighet, som han icke utan olägenhet kan undandraga sig. Jag anser för min del att presidenten bör sättas i sådan ekonomisk ställning, att han kan se Hofrättens ledamöter hemma hos sig och med dem samtala om ämnen som för Hofrätten äro af intresse. Han kan dervid icke bjuda dem på vatten och bröd utan måste undfånga dem med åtminstone något annat; men sätter man lönevilkoren för presidenten i Skånska Hofrätten så låga, som det blifvit föreslaget, blir hans ekonomiska ställning sådan, att han måste afstå ifrån hvad hans goda vilja och öflig sed i nämnda afseende bjuda honom. För öfrigt äro efter mitt omdöme och med den kännedom, jag har derom, lefnadskostnaderna i Kristianstad fullt ut så stora som i Jönköping, och ehuru väl det är sant att hofrättsledamöternas antal i Kristianstad är något mindre, lär väl detta icke inverka på saken.

Presidenterna i Hofrätterna äro genom sin ställning närmast jemförliga med ledamöterna af Konungens högsta domstol, och då lönerna för de senare äro bestämda till 10,000 kronor samt Statsutskottet förordat lika höga löner för presidenterna i både Svea och Göta Hofrätt, kan jag icke finna något skäl, hvarföre presidenten i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge skall erhålla sämre lönevilkor. Jag är öfvertygad att detta mitt påstående kommer att vinna ett kraftigare och sakrikare stöd från statsrådsbänken; men jag har dock velat uttrycka min tanke i saken och yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i hvad det afser hofrättspresidenternas löneförmåner, på samma gång jag yrkar ogillande af Statsutskottets hemställan om nedsättning i lönen för presidenten i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

Medan jag har ordet, kan jag icke underlåta att påpeka ett annat förhållande i afseende å löneregleringar Hofrätterna emellan. Enligt de i Utskottets utlåtande intagna uppgifter, åtnjuter för innevarande år sekreteraren i Göta Hofrätt 2,500 kronor i lön, 500 kronor i dyrtidstillägg samt 2,500 kronor i sportler eller tillsammanlagdt 5,500 kronor, under det sekreteraren i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge åtnjuter i lön 3,000 kronor, i dyrtidstillägg 600 kronor samt i sportler 2,000 kronor eller tillsammans 5,600 kronor. Nu föreslår Kongl. Maj:t, att sekreterarne i Svea och Göta hofrätter skola i aflöning erhålla 5,800 kronor, men sekreteraren i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge endast 4,000 kronor, hvilka löneförmåner skulle efter respektive fem och tio år ökas med 1,000 kronor, eller med 500 kronor för hvarje ålderstillägg. Hans Excellens Herr Justitie-statsministern har uti sitt yttrande till statsrådsprotokollet — intaget i bilagan N:o 1 till Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof — anført, hurusom »de på senare tider högt uppdrifna lefnadskostnaderna syntes göra ound-

gängligen nödvändig en allmän förbättring i statens embets- och tjänstemäns lönevilkor.» Oaktadt denna uppfattning af tidsförhållandena är fullkomligt sann och riktig, föreslås i samma proposition en nedsättning i aflöningen åt sekreteraren i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Denna aflöning uppgår för närvarande, såsom jag nyss visat, till 5,600 kronor och den, som nu bekläder denna befattning skulle, enär han innehaft den sedan 1846 eller i 30 år, redan vara berättigad till erhållande af båda ålderstilläggen och således komma upp till en inkomst af 5,000 kronor. Som samma person emellertid uppnått 62 år och följaktligen enligt det nya förslaget snart blefve skyldig att lemna tjänsten, komme denna då att beklädas af en annan person och denne skulle enligt hvad som blifvit föreslaget ej erhålla större lön än 4,000 kronor — således komma i betydligt sämre ställning än sin företrädare. Såsom skäl för denna minskning i lönen för sekreteraren uti ifrågasvarande Hofrätt anför Herr Justitie-statsministern att nämnde sekreterare till en del endast utöfvar en registratorsbefattning och honom derföre skäligen icke kunde tilläggas lika aflöning med de andra hofrätternas sekreterare. Detta skäl förefaller mig dock icke fullt hållbart. Ty derföre att han utöfvar en registratorsbefattning såsom en befattning plus den han utöfvar såsom sekreterare, bör han väl icke lida någon minskning i sin lön. Såsom herrarne hafva sig bekant mottagas i Göta Hofrätt inkomna handlingar af aktuarien, i Svea Hofrätt åter dels af aktuarien, dels, i fråga om brottmål, af fiskalerne. I Hofrätten öfver Skåne och Blekinge ombesörjes denna förrättning af sekreteraren. Denne måste således för Hofrättens räkning föra tre olika diarier och är för skötandet af dessa registratorsgöromål upptagen i medeltal tre timmar dagligen. För att han nu har denna tillökning i göromål och besparar en utgift på Hofrättens stat, skulle han straffas med att få mindre löneförmåner än sekreterarne i de andra Hofrätterna.

Det är visserligen sant, att de mål och ärenden, som sekreteraren i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har att föredraga, äro mindre till antalet än i de andra Hofrätterna, en naturlig följd deraf att förstnämnda Hofrätts jurisdiktion är mindre än de senares.

Men antalet af de mål, som t. ex. år 1868 utgjorde föremål för sekreterarens föredragning, uppgick till 1,257, hvilket antal likväl i anseende till de goda tiderna och den till följd deraf inträffade minskningen uti skuldfördringsärendena på senare ären rätt betydligt nedgått. Dock hafva dessa mål uti medeltal för de 12 åren 1864—75 utgjort 900. Anser man att sekreteraren har för litet att göra, torde möjligen detta kunna hjälpas genom en förändring uti Skånska Hofrättens arbetsordning derhän, att, likasom fiskalerne för närvarande föredraga lottade brottmål, så skulle äfven sekreteraren uti Hofrätten öfver Skåne och Blekinge kunna föredraga lottade civila skriftvexlingar och civila besvärsmål. Men att den nämnde sekreteraren skulle sättas på så stor förknappning och få så mycket mindre lön, än sekreterarne uti de öfriga Hofrätterna, som här är föreslaget, finner jag, i anseende dertill att den förre bestrider likartadt embete som de senare, icke vara välbevänt. Att hans göromål komma att ökas, tager jag för gifvet, då

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

efter alla tecken skuldfordringsmålen och till följd deraf besvären uti dylika mål torde komma att växa i hög grad.

De mål, den ifrågavarande sekreteraren under de nyss antydda 12 åren haft skyldighet att registrera, uppgå i medeltal till 2,074 om året: således ett ganska stort arbete för honom, plus hans sekreteraregöromål. Komiterade för uppgörande af förslag till nya lönestater för Rikets Hofrätter hafva visserligen påpekat, att ifrågavarande tjänstbefattning skulle vara endast en öfvergångsbefattning och att dess innehafvare hade utsigt att kunna befordras till Hofrättsråd. Men Hans Excellens Herr Justitie-statsministern har uti nyss återopade anförande till statsrådsprotokollet så tydligt ådagalagt, att en sådan förflyttning vore olämplig och för Hofrätterna ogagneligt, och jag vill sålunda icke uppehålla mig vid detta motiv för en förminskning uti sekreterarens lön, men deremot vid en omständighet af betänklig art härflytande från nedsättningen af löneförmånerne för befattningen i fråga. Såsom nyss nämndes, har den nuvarande innehafvaren af tjänsten snart uppnått den ålder, att han kommer att afgå. En ny sekreterare kommer då att tillsättas, med löneförmåner af tillhoppa 4,000 kronor. Efter mitt förmenande torde svarigheter komma att uppstå vid att få tjänsten besatt. Ingen lär väl föreställa sig, att Hofrätternas ledamöter, icke ens de yngste, som oakadt de ännu icke kommit i åtnjutande af ålderstillägg likväl skulle få uppbära 5,300 kronor i inkomster, skulle vilja söka sig ned till sekreterareplatsen; utan torde notarierna i Hofrätten vara de, som antages skola söka sekreteraretjänsten, en för dem dock föga lockande befordran då de, enligt förslaget, sasom notarier uppbära hvardera, utan ålderstillägg, tillhoppa 3,600 kronor, och således endast 400 kronor mindre än sekreteraren. Härtill kommer att af de nuvarande notarierna har en tjänstgjort i snart tjugo år, en i fjorton, en i elfva och en i tie år, hvadan samtliga äro berättigade till båda ålderstilläggen och komma således upp till högre lön än sekreteraren. Af de två öfrige nuvarande notarierna är den ene redan förordnad till arkivarie; och denne har uppställt sasom sitt lefnadsmål att en gång kunna få den förenade arkivarie- och aktuarietjänsten och han torde icke heller vara lämplig för annan tjänst. Den andre notarien har i många år varit adjungerad ledamot i Hofrätten och är i tur att vid uppstående vakans blifva ledamot af densamma. Det är sålunda föga antagligt, att någon af Hofrättens nuvarande notarier skall söka sekreterareplatsen, då denna kan blifva ledig, och någon af dess ledamöter lär nog icke göra det. Hofrätten försattes sålunda uti den obehagliga nödvändigheten att till denna för Hofrätten ganska viktiga plats taga en obefordrad och oerfaren person. Då emellertid å ena sidan Kongl. Maj:ts regering icke funnit de skäl, som jag nu tagit mig friheten anförä, vara beaktansvärda, samt å andra sidan Stats-Utskottet, — sasom helt naturligt var — icke kunnat göra något annat än tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, vill jag icke framställa något yrkande uti denna punkt. Men jag har dock velat till protokollet diktera mina betänkligheter härutinnan och jag hoppas att de missförhållanden i afseende å sekreterarebefattningen i Skånska Hofrätten, som jag tagit mig friheten påpeka, snart måtte beaktas af dem det vederbör och rättelse deri vidtagas — på samma sätt som inträffat med åtskilliga häradshöfdingelöner, hvilka man kanske väl raskt för

ett par år sedan tog sig före att reglera, och mot hvilken åtgärd jag då, ehuru förgäfvades protesterade.

*Ang. nya afhö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

Herr Stråle: I likhet med hvad i början af diskussionen om 2:a hufvudtiteln af en högt ärad talare yttrades, erkänner äfven jag att Stats-Utskottet vid reglerandet af utgifterna å de under nämnda hufvudtitel lydande stater beredvilligt och med högst få undantag nästan helt och hållet gatt Kongl. Maj:ts förslag till mötes, och det är således icke i detta afseende jag vill yttra mig, då jag nu begärt ordet. Men till de beviljade löneförhöjningarne har Stats-Utskottet fogat åtskilliga vilkor, dels i likhet med hvad Kongl. Maj:ts föreslagit och dels med åtskilliga förändringar deri utöfver hvad Kongl. Maj:t hemställt. Då det nu är tillåtet att diskutera frågan i sin helhet utan afseende å de särskilda punkterna deri, får jag tillkännagifva, att det är, med särskildt fästadt afseende å den tredje punkten, och med anledning af de deri förekommande orden »att president och ledamot i Hofrätt icke må med denna sin befattning förena annan tjänst å rikets eller kommuns stat eller fran inrättning eller bolag, som af Kongl. Maj:t sanktionerats, uppbära lön eller årligt arvode» som jag tagit mig friheten att begära ordet. I likhet med den talare, som här bredvid mig nyss hade ordet, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att jag alldeles icke kan hafva något enskildt intresse i föreliggande fråga, ty jag hvarken är eller kan någonsin blifva ledamot i någon Hofrätt och har icke ens något tvistemål anhängigt uti någon sådan. Jag kan i sådant hänseende citera skaldens ord, då Frithiof säger till Kung Beles söner: »Inga band vid dem mig fästa; aldrig blir jag deras man». Det är således endast från synpunkten af det allmänna bästa jag vill yttra mig.

I första rummet har jag fäst mig vid de motiv, hvarpå Stats-Utskottet stödt sig. Dessa äro nämligen ganska knapphändiga och inskränka sig till att vara öfverdomare, för att, så vidt möjligt är, vara sjelfständiga och med odelad uppmärksamhet kunna egna sig åt sitt viktiga kall, icke böra innehafva annan tjenstbefattning, med mindre den icke finnes vara hinderlig för deras tjenstgöring i Hofrätten. I detta hänseende tager jag mig friheten att säga att jag, som framlefvat alla mina dagar här i Stockholm, aldrig hört att någon af våra öfverdomare skött sina embeten på annat sätt än under fullt oberoende och med odelad uppmärksamhet. Afvenså har jag flitigt studerat tidningarne, men icke heller i dem har jag någonsin sett något som kunnat gifva Stats-Utskottet anledning att komma fram med ett sådant yrkande. Det borde åtminstone hafva sagt »på förekommen anledning», om det funnit att förhållandet med en eller annan Hofrättsledamot icke varit sådant som det ifrågasatta, men af grannlagenhetsskäl icke velat yttra sig vidare. Hvad nu beträffar att en öfverdomare icke skulle få från inrättning eller bolag emottaga lön eller arvode, så kan denna fråga sönderdelas. Den kan afse lön eller anställning i antingen sådana bolag och inrättningar i hvilka Kongl. Maj:t tillsätter ordförande eller också andra enskilda affärsbolag eller inrättningar. I förra afseendet skulle Kongl. Maj:t hädanefter blifva urständsat att, såsom skett i Götha- och Trollhätte- och nu sist i Dalslands kanalers bolag, tillsätta såsom

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

ordförande en förfaren och skicklig jurist och sålunda tillgodogöra sig de juridiska kunskaper och insigter en sådan ordförande besitter. Jag kan dock icke finna att det skulle ligga någon fara i att tillåta detta, ty det är ju alldeles klart att Kongl. Maj:t icke dertill läser förordna någon annan öfverdomare än en sådan, hvars domaregöromål icke komme i kollision med det tillfälliga uppdraget. Jag har svårt att förstå hvarför icke Stats-Utskottet åtminstone i detta afseende gjort ett undantag från den uppställda regeln.

I fråga åter om öfverdomares anställande i andra mera enskilda bolag och inrättningar, får jag för min del bekänna, att det förefaller mig, som om detta Utskottets förslag till lagbud skulle bero dels på en mindre noggrann kännedom om de verkliga förhållandena och dels på ett öferskattande af de dimensioner, en sådan verksamhet skulle antaga och af de emolumenter som deraf kunde uppstå.

Jag kan icke se, att jag träder grannlagenheten alltför nära, om jag citerar ett par exempel från de mig omgivande förhållandena. Låtom oss antaga, att en ledamot i en Hofrätt skulle deltaga som styrelseledamot i en bank. Jag känner åtskilliga sådana inrättningar. Jag vet att den tid, som en sådan befattning tager i anspråk inskränker sig till sammanträden två gånger i veckan, en half timme eller högst en timme hvarje gång, vanligen senare på middagen sedan göromålen i Hofrätten äro afslutade eller på eftermiddagen. Det finnes, enligt min åsigt, ingen grund för det antagande, att en sådan befattning skulle taga så mycken tid i anspråk, att icke tillräckligt deraf skulle återstå för skötande af embetet i Hofrätten. Hvad arfvodena beträffar, så inskränka de sig till 5 å 600 kronor om året och ingen finnes väl, som föreställer sig att en sådan person, som en ledamot i en Hofrätt, skulle för ett arfvode, så obetydligt i jämförelse med de löner Stats-utskottet föreslagit, skulle dragas ifrån det embete han i Hofrätten innehar. Ett annat exempel vill jag framdraga från ett bolag, som jag känner till; der har styrelsen sammanträde en gång i månaden och arfvodet bestiger sig till allenast trehundra kronor om året. Af hvad jag sålunda anført framgår uppenbart att ingen kollision kan uppstå emellan en hofrättsledamots domarembete och en sådan tillfällig befattning som den nyss nämnda, ty icke kan väl en befattning, som nödgar blott till ett sammanträde i månaden verka störande på hans utöfning af domarebefattningen? Men, säger man, domaren blifver genom sin ställning såsom ledamot i ett sådant bolag, jäfvig att utöfva sin domarebefattning i sådana rättstvister som röra bolaget. Detta är dock ett förhållande, som icke på det nu föreslagna sättet kan förekommas. Han är ju likafullt jäfvig, om han är aktieegare och jag kan icke se, att det kan förbjudas honom att tillhandla sig aktier i hvilket företag som helst. En samvetsgrann domare anser sig lika jäfvig antingen han är blott aktieegare eller derjemte ledamot i styrelsen. Dessutom vill jag fästa uppmärksamheten på att om man kan förbjuda en ledamot i Hofrätt att vara ledamot i styrelsen för en bank eller ett annat bolag, så kan man deremot icke förneka honom att sjelf på egen hand innehafva och sköta en afvelsgård, idka köpen-skap o. s. v. hvilket mycket mer upptager hans tid än de ifrågavarande tillfälliga befattningarne. Deremot vågar jag påstå att det är nyttigt för en hofrättsledamot att jemväl hafva en sådan befattning

och på lediga stunder sätta sig in i det yttre lifvets förhållanden och det är egentligen för att framhålla detta, som jag dristat mig att upp- taga Kammarens tid. Äfvenledes kan icke förnekas, att dessa inrätt- ningar kunna hafva stor nytta af att juridiskt bildade personer äro ledamöter i deras styrelser, emedan genom sådana erfarne juristers råd många förhastade åtgärder och deraf följande rättstvister kunna förekommas. Det kan naturligtvis icke vara meningen att en domare i Hofrätten skulle taga så noggrann del i bankens skötsel att han skulle kunna sägas sköta banken eller att han skulle sätta sig in så mycket i en annan affär att han t. ex. skulle kunna lära sig att göra porslin, men genom de villkor Stats-Utskottet uppställt kan han i alla* fall icke förhindras att själf öppna en bank eller inrätta en porslinsfabrik. Der- emot blir det för domaren särdeles nyttigt att sätta sig in i affärer och derigenom få blicken rigtad på det praktiska lifvet, något som för hans domareverksamhet måste blifva af ovärderlig nytta. Jag har själf i yngre år tjenstgjort i en Hofrätt och minnes ganska väl, att man då klandrande sade, att Hofrättsledamöterna endast forskade i sina papper och handlingar, utan att taga någon del i det verkliga yttre lifvet. Nu deremot vänder man om saken och klandrar våra domare därför att de äro för mycket praktiska och vända åt det yttre lifvet, hvilket dock enligt min tanke icke kan vara annat än nyttigt för dem vid bedömande af de allmänna lifvet rörande rättsfall, som föreläggas dem till bepröfvande och afgörande. Det är visserligen sant att för närvarande har Stats-Utskottet icke gått längre, än att det sagt »att ledamöterna i en öfverdomstol må, så vidt möjligt, intaga en fullkomligt oberoende ställning och med odelad uppmärksamhet egna sig åt sitt viktiga kall» och därför föreskrifvit det villkor, att de icke må med denna sin befattning förena annan tjänst eller från inrättning eller bolag uppbära lön eller arligt arfvode. Men konsekvenserna ur detta stadgande äro icke dragna, och om man gör detta fullt strängt så blir det icke nog med detta förbud. Jag föreställer mig, att det en eller annan gång blir lika nödvändigt att föreskrifva att Hofrättens ledamöter, lika som ledamö- terne i den engelska juryn, skola stängas inne å sammanträdesrummet från sessionens början till dess slut för att ledamöterna skola vara fullkomligt oberoende och icke taga några intryck från den yttre ver- liden. Man skulle äfven kunna tänka sig att vara domare borde för- bjudas att ingå giftermål, emedan inträdande i det äkta standet mån- gen gång kan inverka på Hofrättsledamotens oberoende och atminstone taga hans tid och uppmärksamhet i anspråk. Det är mycket möjligt, och jag vill icke förneka det, att hvad jag nu sagt innebär någon öf- verdrift; men saken kan dock tänkas och en öfverdrift åt ett håll med- för alltid en öfverdrift åt ett annat.

Jag får slutligen säga, att då man jemför den motivering, som Hans Excellens, Herr Justitie-statsministern framlagt i sitt yttrande till statsrådsprotokollet med de temligen innehållslösa fraser, som Stats- Utskottet å andra sidan framkastat såsom skäl för sin hemställan, så finner jag den motivering, som den förre använt, så öfvervägande prak- tisk, så riktig att den atminstone på mig verkat öfvertygande. Han påpekar nemligen der allt hvad som i saken behöfver sägas, då han nämmer att man icke bör ställa fordringarne så högt på en embetsman, som har mer än vanlig förmåga, att man skall förbjuda honom att

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.*
(Forts.)

deltaga i något företag, der hans verksamhet kan vara nyttig såväl för det allmänna, som för honom sjelf.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern påpekar äfven en annan omständighet, hvilken, just emedan jag sjelf egnat mig åt praktiska värf, synes mig vara ganska beaktansvärd, den nemligen, att om man lägger alltför stränga och onödiga band på våra yngre embets- och tjenstemän, detta lätteligen skulle kunna leda derhän, såsom förut blifvit antydt, att dessa hänvända sig at de praktiska yrkena, hvarigenom staten skulle göra sig skyldig till så stor misshushållning med sina krafter och beträda en så farlig afväg, att ifrågavarande förbud för tjenstemännen att uppbära löner eller arfvoden på flera håll icke torde böra proklameras. Mig synes nemligen att, näst ett ordnadtt samhällsskick, för ett land är vigtigast att hafva en domarecorps, till hvilken man kan se upp med tillit och förtroende. Jag finner också det förslag, Kongl. Maj:t efter Hans Excellens' föredragning för Riksdagen nu framlagt, i förevarande hänseende vara ofantligt mera praktiskt än Utskottets. Såvidt jag erinrar mig ordalagen, har Kongl. Maj:t föreslagit, att med arbete eller tjenst i Hofrätt icke må förenas annan tjenst a rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjenstebefattning, som kan anses hinderlig för tjenstgöringen i Hofrätten. Detta förslag är praktiskt och innebär i sig rättighet för Kongl. Maj:t att i hvarje särskildt fall efter omständigheterna pröfva, huruvida en embets- eller tjensteman skulle, mot förmodan, göra sig skyldig till att låta sin enskilda verksamhet inkräkta på sina åligganden i statens tjenst. Men häraf finnes icke något spår i Stats-Utskottets förslag; Utskottet har helt enkelt strukit ett streck öfver alltsamman. Enligt Utskottets förslag deremot skulle väl icke den samvetsgranne öfverdomaren blifva utan band i detta hänseende, men den mindre samvetsgranne skulle kunna kringgå förslagets bestämmelser på mångfaldiga sätt.

Om jag derföre nödgas att välja — hvilket jag naturligtvis kommer att göra — mellan dessa bada förslag, af hvilka Utskottets, ehuru jag vet att alla liknelser halta, skulle kunna liknas vid det blinda hedniska ödet, som drager ett streck öfver allt och alla, skyldiga och oskyldiga, då deremot Kongl. Maj:ts förslag bibehåller pröfningsrätten för hvarje särskildt förekommande fall, skall, säger jag, ingen tvekan i valet hos mig uppstå. Jag yrkar derföre bifall till hvad Kongl. Maj:ts förslag innehåller angående förbud för domare i rikets Hofrätter att uppbära lön eller arvode af annan tjenst eller befattning.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Friherre De Geer: Innan jag framställer de anmärkningar mot nu föredragna punkten, till hvilka jag för min del finner Stats-Utskottets föreliggande förslag föranleda, anhåller jag att till besvarande få upptaga en anmärkning som här blifvit gjord mot Kongl. Maj:ts proposition i ämnet och som angår aflöningen till sekreteraren i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

Jag vill till en början ej förneka att berörda aflöning möjligen kan synas något knappt tilltagen i synnerhet i jemförelse med aflöningen till sekreteraren i Göta Hofrätt. Kongl. Maj:t har likväl föreslagit för den förre 500 kronors högre aflöning, än komiterade enhälligt till-

styrkt. Någon nedsättning i hans nuvarande lönevilkor eger ej heller i verkligheten rum, om i dem inberäknas honom tillkommande sportler, hvilka, om jag minnes rätt, icke af den förste ärade talaren omnämndes. Sekreteraren i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge uppbär nemligen, efter hvad Hofrätten uppgifvit, 600 kronor i lösen för diariibevis, hvilken lösen, enligt Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag, skulle honom fortfarande oafkortadt tillgodokomma. Det är väl sant att jag i mitt yttrande till statsrådsprotokollet uttalat den åsigt, att löneförbättring vore nödig för Hofrätternas ledamöter i allmänhet, men om något undantag härifrån skulle kunna ifrågakomma, tror jag detta vara fallet med sekreterarne åtminstone i Svea Hofrätt samt i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle också sekreterarens i Svea Hofrätt nuvarande löneförmåner förminska icke obetydligt. Han uppbär nemligen för närvarande, med beräkning af de sportler, han enligt Hofrättens uppgift under senaste åren åtnjutit, en aflöning af omkring 7,400 kronor, under det att maximiaflöningen för honom enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle komma att uppgå till endast 6,800 kronor. Sekreteraren i Göta Hofrätt uppbär, efter hvad denna Hofrätt upplyst, för närvarande en aflöning af 5,800 kronor. Han skulle således, enligt Kongl. Maj:ts förslag, erhålla en lönetillökning, som måhända icke hade blifvit så rundligt tilltagen, om man ansett lämpligt att i afseende på ett enda embete göra skilnad mellan Svea och Göta Hofrätter, hvilka för öfrigt äro fullkomligt lika organiserade.

Förhållandet mellan sekreterarens i Skånska Hofrätten och notariernas derstädes aflöning ställer sig icke heller fullt så illa, som här blifvit uppgifvet. Till detta resultat kommer man endast genom att icke taga sekreterarens sportler i betraktande. Utan dem skulle han redan, oberäknadt alderstillägget, erhålla en aflöning af 4,600 kronor, under det att notarierna endast få 3,200 kronor, svida man icke till deras aflöning lägger renskrifningspenningarne, 400 kronor, som dock väl icke böra betraktas såsom en aflöningsförmån, utan endast äro afsedda att betäcka en utgift i tjensten. För min del skulle jag emellertid gerna sett, att Stats-Utskottet i afseende på denne sekreterare icke hade tillämpat den förändring af proportionen mellan lönen och tjenstgöringspenningarne, som Utskottet vidtagit med de högre befattningarne i Hofrätterna. Dessa tjenstgöringspenningar hade i allt fall, om Kongl. Maj:ts proposition blifvit oförändrad godkänd, och sportlerna tagits med i beräkningen, kommit att utgöra lika hög procent af lönen, som kommer att utgå för de andra sekreterarne.

De anmärkningar jag för egen del har att framställa äro två, hvilka redan blifvit omnämnda af föregående talare; den ena rör presidentens lön i Skånska Hofrätten och den andra det förbud, Stats-Utskottet velat stadga för hofrättsledamot att mottaga andra befattningar. Hvad först beträffar presidenten i Skånska Hofrätten, i hvars aflöning Utskottet föreslagit en nedsättning till följd af det mindre omfånget af hans embetsaligganden i jemförelse med de öfrige presidenternes, tror jag, att man i allmänhet vid bestämmandet af lön för chefsembeten icke får fästa alltför mycket afseende vid kvantiteten af det arbete, som är chefen ålagdt, emedan den nytta man har af en

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Ang. nya afbör- chef vida mer beror af hans personliga egenskaper och förut förvärf-
ningsstater för vade insigter än af hans verksamhet vid sjelfva arbetsbordet. Det kan
Hofrätterna. väl t. ex. hända, att en landshöfding, en biskop eller en regementschef
(Forts.)

icke har så stor arbetsprodukt att för egen del fullgöra som åtskilliga af deras underordnade, men man måste likväl sätta deras lön högre, ej allenast för deras ställnings skull, utan för möjligheten att till dessa platser erhålla fullt kvalificerade och lämpliga personer. Så är äfven förhållandet med Hofrätternas presidenter, ehuru de icke i full mening kunna sägas vara chefer för sina embetsverk. Hofrättspresidenternes löner hafva också för icke så länge sedan varit mer än dubbelt så stora som de äldre hofrättsrådets, icke obetydligt högre än justitierådets och i allmänhet jemförliga med det normala aflöningsbeloppet för landshöfdingarne. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle deras löner komma att proportionsvis sättas icke obetydligt lägre, och det lär för framtiden icke kunna vara att förvänta, att t. ex. ett justitieråd någonsin skall vilja mottaga en presidentsplats, något som förut ofta varit förhållandet, och i många afseenden äfven lämpligt. Men sättes deras lönevilkor så lågt som Utskottet föreslagit för presidenten i Skånska Hofrätten, så är det till och med fara värdt, att ingen, som har utsigt att en gång blifva befördrad till justitieråd eller ernå någon annan högre plats i statens tjenst, skall vilja mottaga denna befattning; och Skånska Hofrätten behöfver dock lika väl som de öfriga hofrätterna en duglig president. För öfrigt förefinnes icke någon så väsendtlig skilnad mellan presidenternes göromål som Stats-Utskottet antagit; ty största delen af presidenternes göromål är temligen oberoende af omfånget utaf hofrätternas jurisdiktion. Skånska Hofrätten är visserligen ännu icke organiserad på mera än två divisioner, men göromålen äro så vidlyftiga, att den ganska ofta måste arbeta på tre, hvilka tillfälliga ombildningar taga presidentens verksamhet ännu mera i anspråk, än om organisationen en gång för alla vore genomförd.

Ytterligare ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att efter Utskottets förslag icke allenast icke någon förhöjning är beviljad åt presidenten i Skånska Hofrätten, utan tvärtom en ganska väsendtlig försämring i hans lönevilkor föreslagen. Denna försämring består deri, att aflöningen är delad i lön och tjenstgöringspenningar, hvarigenom dels hans pension kommer att blifva mindre än den för närvarande är och dels skyldighet för honom förefinnes att vidkännas afdrag å sin lön — i händelse af sjukdoms- eller andra förfall, då han nu undgår ett dylikt afdrag. Härtill kommer att han, enligt hvad afsedt är, skulle gå miste om en månad af den honom nu tillkommande ledighet.

Med afseende på det vilkor, som Utskottet velat fästa för hofrättsledamöter att icke mottaga andra befattningar, så har Utskottet dermed velat tillgodose en vacker och i sjelfva verket riktig grundsats, nemligen att domaren skall verka i sitt kall, främmande för alla obehöriga intressen. Denna grundsats bör dock icke, såsom en föregående talare redan anmärkt, sträckas så långt, att man skiljer honom från all annan nyttig medborgerlig verksamhet.

Tillämpad på embetsmannacorpsen i allmänhet kan den leda till en stel byråkrati, och särskildt på öfverdomaren, hvilken ej står i omedelbar beröring med folket, lätt göra honom benägen för en abstrakt

tillämpning af lagen utan afseende på lifvets fordringar. För min del kan jag derföre ej anse, att det ligger något ondt, utan tvärtom en fördel uti att hofrätternas ledamöter jemväl kunna egna sig åt praktisk verksamhet, alltid nemligen förutsatt, att densamma ej obehörigen inkräktar på den tid, de äro skyldiga att använda på sina embetsgöromål. Men huru stora fordringar i detta afseende man än må ställa på domaren, lära de väl ej kunna ställas *så* höga, att han ej någonsin kan hafva tid öfrig för enskildt arbete, åtminstone om han är en man med någon större förmåga. Det är praktiskt och ganska riktigt, att staten, som behöfver många tjenstemän, så ordnar sina embetsverk, att icke en och samma person kan i sin hand förena tvenne tjenester; och detsamma är förhållandet med tjenester inom större kommuners och Riksdagens egna verk.

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Men det finnes många andra inrättningar och styrelser, som ej kunna uteslutande sysselsätta en person med ett visst slag af göromål och derför ej heller aflöna honom *så*, att han deraf kan hafva sin utkomst, utan dessa bestyr måste förenas med någon annan och egentligare verksamhet för personen i fråga. Nu är frågan i hvad mån hofrätternas ledamöter skola förbjudas att åtaga sig dylika bestyr? Löneregleringskomitén hade föreslagit, att ledamot och tjensteman i Hofrätt icke finge jemte den nya aflöningen emottaga *annan tjenstbefattning* utom Hofrätten. Detta förslag uppfattades olika, hvarföre Kongl. Maj:t ansåg sig böra förtydliga detsamma. Kongl. Maj:ts förslag, hvilket är lika för ledamot och tjensteman, innehåller: »att med arbete eller tjenst i Hofrätt icke må förenas annan tjenst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat ej heller annan tjenstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjenstgöringen i Hofrätten». Detta vilkor har Utskottet godkänt hvad tjenstemännen beträffar, men i afseende å ledamot tillstyrkt samma förbud som för Högsta Domstolens ledamöter numera är stadgadt, eller »att den förhöjda lönen ej får uppbäras af ledamot, »som från inrättning eller bolag, som af Kongl. Maj:t sanktionerats, uppbär lön eller årligt arfvode». Sjelfva affattningen af detta vilkor synes mig redan mindre tillfredsställande, och detta af tvenne skäl. Dels har det ej härigenom blifvit förbjudet att emottaga dessa befattningar, såvida de ej äro förenade med lön eller arfvode, hvarföre det ser ut, som det ej vore för sjelfva sakens skull, utan endast för det man missunnade en ledamot lönen eller arfvodet, som vilkoret tillkommit. Dels har förbudet blifvit inskränkt till sådana bolag och inrättningar »som af Kongl. Maj:t sanktionerats». Men denna omständighet borde väl, i stället för att utgöra ett hinder, snarare vara betryggande och kunna bättre kontrolleras, än en anställning hos ett alldeles enskildt bolag eller inrättning.

Men äfven i sak har jag en anmärkning att göra mot detta vilkor. Åtskilliga af dessa förbjudna befattningar äro nemligen så oskyldiga, — om jag så må säga, — att jag ej ser något rimligt skäl, hvarföre de ej skulle få förenas med hofrättstjenstgöringen; och jag ber att härpå få anföra ett par exempel. Civilstatens pensionsinrättning här i staden skall enligt reglementet styras af civila embetsmän. Skulle man nu förbjuda Hofrätternas ledamöter och kanske äfven högre embetsmän, såsom t. ex. angående Justitiekanslern redan skett, att del-

Ang. nya af-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

taga i styrelsen af denna inrättning, måste detta uppdrag således öfverlemnas åt lägre tjenstemän. Jag har sjelf suttit i denna styrelse, hvilken sammanträder en gång hvarannan vecka, nemligen på Lördagen, då Hofrätten ej har sammanträde, och jag kunde således utan svårighet förena denna befattning med min tjenstgöring i Hofrätten. Nu deremot skulle detta blifva omöjligt. Jag tänker mig äfven, att i de öfriga städerna, der Hofrätt är förlagd och det icke finnes så rik tillgång på andra lämpliga personer att sitta i styrelser för t. ex. brandförsäkringsverk eller ränte- och kapitalförsäkringsanstalter och dylika, det skulle vara fördelaktigt både för dessa styrelser att få tillgodogöra sig skickliga biträden, och för embetsmännen att kunna något förbättra sina villkor. Och jag tror att detta skall i längden blifva fördelaktigt äfven för statsverket, emedan derigenom i någon mån kanske motverkas att löneförhöjningar komma i fråga så ofta som eljest till följd af penningens fallande.

Pa grund af dessa skäl skulle jag anse önskvärdt att den framställning, som blifvit gjord i detta ämne af näst föregående talare, måtte af Kammaren bifallas.

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru jag icke rönt synnerligen stor uppmuntran genom utgången af den nyss verkställda voteringen, låter jag dock icke deraf afskräcka mig från att ännu en gång, att jag så ma säga, försöka det yttersta, för att derigenom, om möjligt, åstadkomma en besparing i statens alltjemt växande utgifter.

Det förefaller mig verkligen förundransvärdt att, oaktadt man så länge talat om och erfarenheten visat att vissa platser i Hofrätterna och särskildt presidentbefattningarne i Hofrätterna icke äro åtminstone fullt nödvändiga, och oaktadt ett par ledamöter af den komité, som behandlat denna fråga, uti en vid det af denna komité afgifvet betänkande fogad reservation förklarat såsom sin åsigt att presidentbefattningen i Skånska Hofrätten borde efter nuvarande innehafvarens afgång indragas, detta dock icke blifvit med ett enda ord omnämndt i Utskottets förslag. Man skulle således hafva skälig anledning att tro, det frågan härom icke ens varit på tal inom Utskottet. Huru dermed kan förhålla sig känner jag ej. Men vi hafva äfven att åberopa en erfarenhet från annat hall. Presidentbefattningen i Göta Hofrätt stod under flera år ledig; göromålen sköttes af ett hofrättsråd, och ingen kunde påstå annat än att de sköttes bra. Men ett tu tre blef det fråga om att göra en liten besparing och derföre indraga denna tjenst, och då hade man genast en president färdig, och platsen tillsattes.

Många uttalade på den tiden den åsigten att dessa platser icke vore ovilkorligen nödvändiga, något som, såsom nu nämnt, äfven synes af de tvenne komitéreservanternes förslag om indragningen af presidentbefattningen i Skånska Hofrätten. Jemför man antalet tjenstemän inom denna Hofrätt och de öfriga Hofrätterna, så kommer man äfven till samma resultat.

Då jag finner ställningen sådan, att ej mer än 43 ledamöter instämt med mig i förra voteringen, så kan jag visserligen icke hafva stort hopp om framgång vid en ny votering, helst jag har mig välbekant, att, sedan en sådan man som talaren på Hallandsbänken uttalat

sitt veto mot mitt yrkande, det är för mig omöjligt att genomdrifva detsamma, men skall dock icke underlåta påyrka en sådan.

Jag har i tidningarne för någon tid sedan sett antydningar derom, att Stats-Utskottet och den del af denna Kammare, mot hvilken man i allmänhet har så många graverande beskyllningar att göra, skall hafva visat sig så undseende vid behandlingen af denna hufvudtitel, af den anledning, att vår nuvarande justitiestatsminister förestår det departement, under hvilket samma hufvudtitel lyder. Ehuru jag är öfvertygad derom, att denne man skulle hos denna Kammares majoritet röna undseende för hvarje sin framställning, utan afseende till person, något som jag dock tror, att herr justitieministern skulle betacka sig för, ty han är sådan, att han icke behöfver vårt undseende, och som i alla händelser endast vore ett mycket underordnad skäl för bifall till hans förslag — så skulle man dock af det besynnerliga som nyss här tilldragit sig vara frestad att sätta tro till att en viss sanning ligger till grund för detta tal.

Det förslag jag nu har att framlägga torde efter det nu sagda kanske förefalla underligt. För att i det yttersta, såvidt på mig beror, söka få någon besparing i statens utgifter skall jag emellertid nu sätta strecket till 5,000 kronor och yrkar således, att för de embets- och tjenstemän, som i lön och tjenstgöringspenningar hafva sammanlagt 5,000 kronor och derutöfver, men ej för dem som stå nedanför detta streck, de af Utskottet föreslagna stater skola nedsättas med 10 procent.

Vidare yrkar jag — hvilket yrkande synes mig lämpligen kunna inpassas vid behandlingen af denna punkt — att, då innehafvaren af presidentbefattningen i Skånska Hofrätten afgår och platsen sålunda blifver ledig, denna icke vidare må tillsättas. Detta yrkande stöder jag på det af mig åberopade förslag, som två af löneregleringskomiténs ledamöter i sin reservation framställt.

Jag behöfver icke vara mångordig, ty mitt tal kan icke inverka på någon, men anhåller om ursäkt, ifall jag kommer att ännu en gång besvära med ännu en votering, angående detta mitt förslag, i hvilket jag gjort så stora eftergifter att jag nedflyttat strecket ifrån 3,000 till 5,000 kronor, på det att Herr Grefve Sparre ej, såsom nyss, då jag föreslog nedsättning i lönerna för tjenstemännen i justitierevisions-expeditionen, skall kunna säga att jag med förslaget velat förnärma domarecorpsen.

Man har i många år ordat om att en förändring och reglering af justitierevisionen skulle komma att medföra så stora besparingar — särskildt har detta blifvit framhållet af grefve Sparre — men huru ställer sig väl saken nu, då förslag härom blifvit af regeringen framlagd? Jo, förslaget medför en tillökning i utgifterna i stället för en besparing och är således endast ett bevis på att jag haft rätt, då jag mer än en gång uttalat den åsigten, att man handlade klokast om man icke yrkade några reformer alls, då ju dessa ständigt åtföljas af alltför stora och ökade utgifter. Allra minst borde i alla händelser den del af tidningspressen, som endast gör anmärkningar mot allt hvad landtmannapartiet företager sig, kunna beskylla detta parti för spar-

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Ang. nya aflö- samhet med statens medel; ty sådant har ju visat sig *icke* vara för-
ningsstater för hållandet.

Hofrätterna.
(Forts.)

Herr Lyttkens: Herr Talman! Mine Herrar! Jag har begärt ordet för att framställa några betänkligheter, som jag hyser mot en del af Utskottets förslag, som förefaller mig i högsta grad oegentlig. I andra länder, särskildt i Preussen, har den principen gjort sig gällande, att ju lägre lön en tjänsteman åtnjuter, ju större procent af densamma gifves honom i pension. Man utgår nemligen der från den grundsatsen, att ehuruval en embetsman i högre grad, såväl till följd af sina större lefnadskostnader, som ock genom de representationskostnader han i följd af sin samhällsställning måste vidkännas, är i behof af större lön än en tjänsteman i lägre grad, förhållandet dock gestaltar sig olika vid den tidpunkt, då en högre embetsman erhåller afsked från sin tjänst, enär hans representationskostnader då jemväl upphöra och han dessutom då i vanliga fall redan sörjt för sina barns uppfostran. Vid den åldern behöfver så den ene som den andre en sorgfri ålderdom; och derföre bör jemväl åt den tjänsteman, som åtnjutit den mindre lönen, beredas en större pension, icke större till summan, men beräknad efter högre procent af lönen, än den hvilken den högre tjänstemannen eger att beräkna. — Uti nu föreliggande förslag har dock en alldeles motsatt grundsats gjort sig gällande. Om vi se på de siffror, som i Stats-Utskottets föreliggande utlåtande äro upptagna, finna vi, att af Hofrätternas embetsmän presidenten skulle erhålla en årlig inkomst af 10,000 kronor, hvaraf 7,600 kronor i lön och 2,400 i tjänstgöringspenningar, hvadan alltså pensionen komme att utgöra 76 procent af samma inkomst; att ett hofrättsråd, då han så lång tid innehaft sin tjänst, att han kommit i åtnjutande af ålderstillägg samt blifvit pensionsmessig, skulle erhålla en årlig inkomst af 6,900 kronor, hvaraf 4,900 kronor blir pensionsbeloppet, hvilket utgör 71 procent af inkomsten, samt att en assessor skulle i pension erhålla 65 procent af den årliga inkomsten. Här blefve sålunda ett förhållande, alldeles motsatt det, som i andra länder blifvit antaget och som jag äfven finner med rättvisan öfverensstämmande. Annu mera märkbart framträder nu anmärkta förhållande i afseende å notarierna, fiskalerna, enligt förslaget, tillkommande pensioner, men då det är mindre vanligt, att en tjänsteman kvarstannar vid isynnerhet den sistnämnda tjänstegraden, torde det icke vara skäl att anföra dessa förhållanden, om än oegentligheterna i det antagna systemet derigenom komme att visa sig ännu större.

De nu omnämnda olägenheterna hafva till stor del uppkommit genom Utskottets nu framlagda förslag, och kunde afhjelpas, om man -- i stället för att höja presidentlönerna -- borttog något deraf i öfverensstämmelse med den princip, som förut inom Riksdagen gjort sig gällande, att de högre aflönade embetsmännen icke tillerkändes dyrtidstillägg. Asigterna i det afseendet tyckas dock nu hafva ändrat sig; äfven å dessas löner har förhöjning blifvit af Utskottet föreslagen. Hade förhöjningen skett å tjänstgöringspenningarne, eller hade pensionen blifvit bestämd till samma procent af den årliga inkomsten för samtliga embets- och tjänstemän, hade deremot rättvisans fordringar blifvit iakttagna.

Då, efter hvad jag erfarit, Första Kammaren redan antagit nu ifrågavarande del af Utskottets förslag och då Stats-Utskottet gillat förslaget, utan att någon reservation mot detsamma blifvit derstädes framställd, kan jag visserligen icke hysa någon förhoppning, att häruti kunna åstadkomma någon ändring; men jag har velat uttala mig i frågan, i afsigt att Riksdagen icke jemväl framdeles vid uppgörande af öfriga stater måtte godkänna den nu antagna principen, hvarigenom en stor orättvisa komme att ske. Summan, hvarom nu är fråga, är visserligen obetydlig, men själfva principen är origtig, och det är mot den jag velat uttala mina betänkligheter, så att densamma åtminstone icke utan anmärkning må hafva passerat Kammaren.

Ang. nya afböringsstater för Hofrätterna.
(Forts.)

Herr Berg: Då diskussionen nu omfattar båda punkterna uti Utskottets föreliggande förslag har jag ansett mig redan nu böra uttala en eller annan betänklighet, som hos mig uppstått i afseende å den andra af dessa punkter.

Hvad dervid beträffar frågan om rättighet för innehafvare af embete i Hofrätt att dermed förena annan tjenstebefattning, delar jag den af Hans Excellens Herr Justitiestatsministern gjorda erinran, och enär jag icke tilltror mig att till stöd för min åsigt uti detta fall kunna framlägga andra eller bättre skäl, än de af Hans Excellens nyss anförda, vill jag härmed icke vidare uppehålla Kammaren, utan får endast yrka att, i stället för hvad Stats-Utskottet uti dess föreliggande utlåtande, moment b) 3 punkten föreslagit, Riksdagen måtte antaga de af Kongl. Maj:t i berörda hänseende föreslagna villkor eller »att med embete eller tjenst i Hofrätt icke må förenas annan tjenstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjenstgöringen i Hofrätten; dock att tjensteman, som vid den nya löneregleringens inträdande redan innehar tjenst utom Hofrätten, må densamma bibehålla, så länge den icke är för tjenstgöringen i Hofrätten hinderlig.»

Men det är äfven ett annat af de föreslagna villkoren, mot hvilket jag ber att få framställa några betänkligheter. Det är mot det stadgande, som förekommer i 2 mom.: »att den, som, efter det den nya lönestaten blifvit fastställd, utnämnes till assessor, notarie eller fiskal i Hofrätt, skall, mot ersättning för flyttningskostnad, vara underkastad skyldigheten att låta sig till annan Hofrätt förflyttas, dock att denna skyldighet endast gäller för de fem yngste assessorne i Svea och Göta Hofrätter, de två yngste assessorerne i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt för de två yngste notarierna och den yngste fiskalen i i hvarje Hofrätt.» Detta villkor, enligt hvilket stadgandet i 36 § Regeringsformen, att »de, som beklåda domarembeten, så högre som lägre, icke, utan efter egna ansökningar, kunna till andra tjänster befordras eller flyttas» skulle, hvad angår en del af Hofrättens embets- och tjänstemän, komma att i viss mån sakna tillämpning, kan jag nemligen för min del icke godkänna.

Såsom motiv för det föreslagna stadgandet har Stats-Utskottet åberopat hvad den så kallade lönereglerings-komitén anförder derom, »att behofvet af en delning af de större Hofrätterna långt före detta gifvit sig tillkänna och att det, hvad särskildt de norrländska provinserna

*Ang. nya afhö- beträffade, synts antagligt, att deras afsöndrande från Svea Hofrätt
ningsstater för* under en egen öfverdomstol icke länge kunde uppskjutas;» och dertill
Hofrätterna. har Utskottet vidare tillagt: »att det synts vara för staten af stor
(Forts.) vigt, att, om en utbrytning af en eller annan division af Hofrätterna

skulle ifrågakomma, en sådan åtgärd icke må omöjliggöras genom de
för Hofrätternas embets- och tjenstemän utfärdade fullmakter.»

Något förslag om inrättande af en ny Hofrätt eller delning af de
redan befintliga föreligger emellertid, mig veterligen, icke; och att redan
nu, för beredande af framgång åt ett förslag, som icke blifvit väckt
och måhända icke heller någonsin kommer att väckas, vilja företaga
en sådan exceptionel åtgärd, som i det föreslagna villkoret förutsättes,
synes mig således vara, minst sagdt, något för tidigt. Men härtill
kommer, att förslaget icke blifvit inskränkt till de fall, de anförda
motiven förutsätta. Helt och hållet oberoende deraf, huruvida någon
fördelning af de nuvarande Hofrätterna kommer att ega rum eller nå-
gon ny Hofrätt bildas, skulle nemligen, enligt det föreslagna stadgandet,
hvar och en, som hädanefter utnämnes till ledamot eller tjensteman i
Hofrätterna vare underkastad skyldigheten att, när Konungen så funne
för godt, flytta från den ena Hofrätten till den andra, och således vara
utsatt för äfventyret att, af hvilken orsak som helst, måhända för att
härigenom skulle vinnas större omsättning inom någon viss Hofrätt
eller för att der bereda plats åt någon gynnad aspirant, kunna, äfven
mot sin vilja, blifva förvisad från den ena Hofrätten till den andra, ett
äfventyr, hvilket ej synes väl egnadt att befrämja den sjelfständighet
man för domarecorpsen fordrar. Att det föreslagna stadgandet, om
det blefve antaget, skulle af den nuvarande regeringen begagnas på
ett sådant sätt, som jag nu antydt, dertill förefinnes visserligen icke
den ringaste anledning; men jag ser icke heller något skäl hvarför
man skulle åt regeringen uppdraga en sådan af henne sjelf icke begärd
förvisningsmakt, som, just till följd af att den kan missbrukas, grund-
lagsstiftarne, i den af mig nyss citerade paragrafen, med hänsyn till
domarecorpsens sjelfständighet ansett sig böra förbjuda.

Att förlägga sin bostad från en ort till en annan kan för mången
medföra särdeles känbara uppoffringar och rubbningar i såväl ekono-
miska som andra förhållanden. Hans Excellens Herr Justitiestatsmini-
stern har också derföre till statsrådsprotokollet härom anfört: »Vilko-
ret vore så hårdt, att jag är öfvertygad att de fleste, som icke af
nödvändighetens kraf måste underkasta sig ett sådant vilkor, som att
vid äldre år förflyttas till hvilken ort som helst, skulle hellre åtnöja
sig med den gamla lönen. Utan verkligt behof bör staten icke upp-
ställa ett så afskräckande vilkor, och ett sådant behof torde i detta
fall icke förefinnas» etc. Nu är visserligen sant, att Utskottet så
modifierat det af komitén framställda förslaget, att villkoret endast
gjorts gällande för dem, som hädanefter utnämnas, men jag tror icke
att villkorets afskräckande natur derigenom minskas, och jag befarar,
att den våda, som Hans Excellens Herr Justitiestatsministern såg i att
låta villkoret gälla för Hofrätternas nuvarande ledamöter och tjenste-
män, äfven i framtiden kan komma att visa sig i svårighet att på ett
fullt ändamålsenligt sätt rekrytera hofrättspersonalen; och detta så
mycket hellre som det ifrågavarande villkoret skulle kvarstå, icke alle-

nast under någon kortare tid, intill dess något möjligen framlagdt förslag om Hofrätternas delning kunde komma att af Konung och Riksdag pröfvas, utan ända till dess tilläfventyrs i en aflägsen framtid ett sådant förslag kunde blifva väckt och genomfördt.

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Det har väl en gång tillförene på 1840-talet varit för hofrätts-tjenster föreskrifvet ett sådant vilkor som det nu ifrågasatta. Jag har sjelf haft det i min fullmakt och jag måste erkänna, att jag ganska mycket fruktade att det skulle blifva tillämpadt. Men då var åtminstone vilkoret inskränkt till det fall, att en Hofrätt skulle komma att förläggas i Norrland, och, så länge något förslag i sådan syftning ej blifvit väckt, hade man ingenting att äfventyra. Nu deremot skulle, *under hvilka förhållanden som helst och när som helst*, Kongl. Maj:t kunna flytta vissa ledamöter från den ena Hofrätten till den andra. Den som sökt och blifvit utnämnd till en befattning vid Hofrätten öfver Skåne och Blekinge skulle sålunda kunna beordras att flytta till Svea och Göta Hofrätt och tvärtom. Och hvarför skulle ett sådant vilkor bestämmas? Jo! emedan det tilläfventyrs i en framtid kan komma att inträffa förändringar i Hofrätternas nuvarande sammansättning, hvarom dock någon fråga ännu icke blifvit väckt. För min ringa del kan jag icke godkänna detta, utan nödgas inlägga min protest mot det förslag, som nu blifvit af Utskottet framlagdt, hvadan jag alltså yrkar afslag å Utskottets hemställen i denna punkt. För öfrigt vill jag inskränka mig till att instämma i de anmärkningar, Hans Excellens Herr Justitie-statsministern framställt.

Herr Carl Ifvarsson: Vid det förhållande att alla de föregående talarne klandrat Utskottets förslag, läser det väl föga löna mödan att taga detsamma i försvar, men då jag tror mig kunna göra det, åtminstone i vissa delar, om icke i dess helhet, så vill jag ända försöka att göra det.

Hvad då först beträffar den af Herr Ola Andersson gjorda framställningen, så afser den egentligen endast en förändring i formelt hänseende, hvilken jag således anser betyda mycket litet; den har nemligen sin egentliga betydelse blott deri, att den närmare sammanbinder anslaget och vilkoren derför med hvarandra. Åtminstone tror jag, att hans mening varit sådan. Man har också från föregående årens riksdagar erfarenhet deraf, att det inträffat, att, om vilkoren för ett anslags erhållande icke varit förut bestämda, det svarats, då fråga blifvit om att votera mellan Kamrarnes olika beslut, att ifrågavarande vilkor icke varit fogade vid sjelfva anslaget, och att, då Kamrarne icke fattat enstämmiga beslut om vilkoren, gemensam votering icke heller derom finge ega rum. Jag vill antaga, att Ola Andersson till följd af dessa omständigheter uppgjort sitt förslag; och jag vill icke bestrida, att icke möjligen samma förhållande nu skulle kunna inträffa, om Utskottets förslag oförändradt antoges. Vi i Utskottet hafva dock trott, att så icke denna gång skulle inträffa, och att någon tvist om vilkoren för dessa stater icke skulle uppkomma; men jag vill ej påstå att en sådan tvist icke kan uppstå: och ur den synpunkten kunna Ola Anderssons farhågor vara berättigade. Jag vill således icke heller motsätta mig hans förslag till redaktionsförändring, då den i sak icke strider mot Utskottets förslag.

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Hvad åter beträffar den anmärkning, som af den andre talaren i ordningen framställdes, angående presidenten och sekreteraren i Skånska Hofrätten, så ber jag att få nämna, att, efter hvad allmänt är känt, denna Hofrätt arbetar på endast två divisioner, under det att rikets öfriga två Hofrätter hvardera arbeta på fem. Omfånget af presidentens i den förra Hofrätten arbete kan således ej vara detsamma som omfånget af presidenternas i de tvenne senare Hofrätterna. Nu säger man visserligen, att presidenten i Skånska Hofrätten arbetar lika mycket som Hofrättens öfriga ledamöter. Detta kan visserligen vara möjligt, men man vet det icke; och det är icke heller antagligt, att presidenten i den Hofrätten sitter som en ledamot och deltagar i göromålen. Atminstone är det för mig obekant, om så tillgår i Skånska Hofrätten. Att åtminstone icke den nuvarande presidenten derstädes ständigt sysselsatt sig med domaregöromål, är tydligt deraf, att han under många år å rad varit frånvarande från Hofrätten långa tider om året, t. ex. då han bevistat riksdagarne, af hvilken omständighet torde framgå, att hans tjenstgöring i Hofrätten icke varit så trägen, som man här velat påstå.

En talare har anmärkt, att lefnadskostnaden för presidenten i Skånska Hofrätten vore så hög, att han endast för den skull borde åtnjuta lika lön med de andra Hofrätternas presidenter. Det förundrar mig nästan, att denne talare vill tala om lefnadskostnaden, då frågan gäller ett anslag, uppgående till ett så högt belopp som 9 à 10,000 kronor om året. Skulle man nemligen antaga detta belopp sasom det, hvarunder en embetsman icke kunde lefva, så skulle följaktligen alla löner, som icke vore så höga, vara för laga. Är förhållandet åter icke sådant, så böra 9,000 kronor årligen räcka till lefnadskostnaden; och ställer man icke så till att ett sådant belopp räcker, så tror jag icke, att något annat snart sagdt huru högt som helst förslår. I denna anmärkning ligger således icke något skäl, som jag för min del kan godkänna. Dessutom vill jag i fråga om den Skånska Hofrättens president nämna, då en förfrågan derom skett af en talare på Smålandsbänken, att i Utskottet mycket ifrågasattes en underdanig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida icke nämnde president skulle kunna undvaras och tjensten sålunda indragas, samt staten sålunda besparas en årlig utgift af 9 till 10,000 kronor. Frågan härom föll emellertid i Utskottet; och då någon motion i ämnet icke blifvit väckt, ansågo förslagets anhängare sig icke kunna reservera sig mot Utskottets beslut, så mycket mera som man fruktade en propositionsvägran i Kamrarna på en, ej af Utskottet utan af någon reservant i saken gjord framställning. Då frågan likväl nu kommit på tal, har jag velat omnämna detta. Huru som helst, får man väl medgifva, att det arbete, som åligger den Skånska Hofrättens president, icke är så betungande som presidenternes i de öfriga Hofrätterna; och det är just med afseende på denna omständighet, som den förres aflöning är föreslagen till mindre belopp än de senares, hvilket förslag jag för min del anser vara väl berättigadt. Skulle man åter å andra sidan anse, att alla tre Hofrätternas presidenter borde hafva lika stor lön, skulle jag hellre vilja gå en motsatt väg så, att ingen af dem borde hafva i årlig lön mera än

9,000 kronor än höja alla tre till 10,000 kronor. Jag tror, att detta belopp, nemligen 9,000 kronor vore tillräckligt; men, som sagdt, det finnes olikheter mellan de tre presidenternas göromål. Jag vill der-
 före icke nu ifrågasätta ett sådant beslut.

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

Hvad vidare angår sekreteraretjensten i samma Hofrätt, så skulle det förundra mig, om man mot en årlig lön af 4,000 kronor, som tvenne gånger kan höjas med 500 kronor och således slutligen uppgå till 5,000 kronor, icke skulle kunna få någon, som ville bekläda den. Jag tror, att mången ung, ja till och med icke så ung vice häradshöf- ding, som nu får sitta det ena tinget efter det andra på landsbygden utan på långt när en sådan inkomst, skulle, om han är skicklig och lämplig till underdomare, äfven kunna vara lämplig att sköta sekre- teraretjensten i en Hofrätt; och om han därför får i årlig lön åtnjuta 4 till 5,000 kronor, så tror jag, han skall anse detta vida förmånli- gare än att för några hundra kronor om året sitta såsom tillförordnad domare på landet.

Jag tror således, att, så länge man icke saknar skicklige yngre domare på landet, man icke heller skall komma att sakna skicklige sökande till nu ifrågavarande befattningar. Följaktligen torde icke heller lönen för dessa tjenstemän behöfva höjas.

En anmärkning, som rigtats mot 3:e mom. af nu föredragna punkt, afsåg den skärpning, som Utskottet tillstyrkt i de af Kongl. Maj:t föreslagna vilkoren för hofrättsråds och assessorerers åtnjutande af löne- förhöjning. Denna anmärkning mot Utskottets förslag anser jag för min del icke synnerligen befogad. Samma förhållande måste nemligen i detta fall ega rum med hofrättsråd och assessorer som redan blifvit bestämdt i afseende å högsta domstolens ledamöter. När staten till- räckligt aflönar sina embetsmän, kan han äfven hafva rätt att fordra att de skola hafva full sysselsättning af sina embeten; men då man förut sett, hurusom de i detta hänseende icke alltid varit så nogräknade — jag säger det öppet, ty jag kan bevisa hvad jag säger — så har man allt skäl att genom lag bestämma de vilkor, under hvilka löneförhöj- ning får åtnjutas, på det att icke hädanefter det måtte komma att gå till på samma sätt som förut. Jag medgifver, att den formulering, som Utskottet i sitt förslag begagnat, kan missbrukas och således äf- ven kringgås; men jag hoppas dock, att den vink, Utskottet gifvit, skall förstås, och att man hädanefter skall akta sig att gå för långt i sina anspråk på att samtidigt med en högre plats i statens tjenst innehafva enskilda tjenstebefattningar och af dessa senare uppbära lön eller arligt arvode. Jag minnes, att det för ett par år sedan anmärk- tes af en talare på detta rum, att det vid den tiden fans en ledamot af en hofrätt, som, utom sitt embete i hofrätten, innehade mer än 20 an- dra, enskilda befattningar. Om nu förhållandet är sådant — är det då icke skäl att skärpa de vilkor, under hvilka en dylik lönetillökning får åtnjutas. Jag har derföre för min del velat bestämma tjenstemännens löner temligen höga, på det de icke må hafva skäl att invända, att de icke kunna lefva endast på sina löner såsom statens tjenstemän, men när de ha fått tillräckliga löner, så kan, såsom jag redan nämnt, också staten hafva rätt att fordra af dem att de icke skola hafva några enskilda befattningar derjemte. Skulle de åter icke vilja gå in på detta

Ang. nya aflö-vilkor, så påstår jag att deras löner af statsmedel äro för höga och ningsstater för böra nedsättas; ty om domarecorpsen skall, utom sitt embete, sysselsätta sig äfven med andra göromål, så är det alls icke skäl att bestämma deras löner lika höga, som derest de icke samtidigt af andra sysselsättningar uppbära löner eller arfvoden. Jag tror således, att det finnes goda skäl för Utskottets förslag, och att dessa skäl hafva så mycket större styrka, som Riksdagen redan förut fattat enahanda beslut i afseende på ledamöterna i Högsta Domstolen, då deras löner reglerades. Man anmärkte då — hvilket äfven framgår af statskalendern för fjoråret — att flera af Högsta Domstolens ledamöter hade särskilda befattningar bredvid och jemte sina embeten i statens tjenst. Detta var anledning till det beslut som då fattades. Här föreligger nu ett annat förhållande af enahanda art. För min del anser jag det ingalunda vara orättvist eller olämpligt, att det tillägg Utskottet föreslagit, är så vidt omfattande, att det sträcker sig jemväl till inrättning och bolag, som af Kongl. Maj:t sanktionerats, och att det således förbjudes ledamot i hofrätt, som vill komma i åtnjutande af löneförhöjning, att af enskilda befattningar uppbära lön eller arvode. En talare har sagt, att detta tillägg vore endast en innehållslös fras, som derföre borde borttagas ur förslaget; men om tillägget endast vore en innehållslös fras, så förstår jag icke, hvarföre han vill hafva bort den, ty den skadar ju i sådant fall icke, äfven om den står kvar.

En annan talare har nu sasom alltid talat om besparingar, och stora besparingar till. Han ordar vanligen både i tid och otid om besparingar; många ganger har han rätt i detta tal och jag skall, hvad på mig beror, understödja hans nit för sparsamhet, när den är befogad; men att, sasom han, tala om sparsamhet, ehvad den är rätt använd eller icke, ehvad den är förenlig med statens bästa eller icke, anser jag icke vara på sin plats. Snarare tror jag, att följden af en sådan sparsamhet skulle blifva lika skadlig och kanske värre, än om man ginge alltför liberalt tillväga vid beviljande af statsanslag. Han talade äfven om, att genom den nyss skedda voteringen angående 2:a punkten af detta betänkande en princip redan vore grundlagd, icke blott för innevarande utan ock för många kommande år. Jag vet icke hvad han menade för en princip; men troligen menade han, att vi genom nyss nämnda votering bifallit ett högre anslagshelopp, än hvad han för sin del ansåg böra utgå. Hvad för öfrigt beträffar sjelfva principen för beviljande af löneförhöjning åt vissa tjenstemän till större belopp än han vill, så är den principen redan för många år sedan grundlagd. Om deremot representanten från Småland menade någon annan princip, så förstår jag icke, hvaruti den skulle bestå; ty hvad vi i förra punkten beslutade i afseende å löneförhöjning åt revisionssekreterare och andra tjenstemän inom justitierevisionen, är en sak för sig. Nu deremot är fråga om lönetillägg åt ledamot af Hofrätt, och, oaktadt jag medgifver, att mycken likhet eger rum mellan dessa begge institutioner, förefinnes dock äfven dem emellan stor olikhet. När vi längre fram under riksdagens lopp komma till anslagen under 4:de och 5:te hufvudtitlarne, så hafva vi der icke vidare att tala om någon domarecorps; och huru skulle det då kunna bli fråga om att tillämpa ofvan nämnda princip? Man torde således ej med skäl kunna påstå,

att genom nyss verkställda votering någon allmängiltig princip blifvit grundlagd. Följaktligen torde den värde talarens anmärkningar i detta fall icke förtjena afseende.

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

Slutligen yttrade en annan talare, att Utskottet hade bort nedsätta lönebeloppen men deremot höja tjänstgöringspenningarne för de tjänstemän, om hvilka nu är fråga. Detta är också just hvad Utskottet i viss mån gjort, och jag för min del gillar den principen. Men man bör i detta hänseende äfven taga i betraktande den princip, som alltsedan år 1858 — om jag ej misstager mig — gjort sig gällande, nemligen att en tjänsteman, som åtnjöt tjänstledighet, skulle afstå en fjerdedel af sin lön åt vikarien samt att den årliga pensionen skulle utgå med fyra femtedelar af lönen. Ungefär samma grund har både Löneregleringskomitén och Kongl. Maj:t följt, fastän med några afvikelser beträffande en och annan tjänsteman, hvilkens löneförmåner lämpats efter sportelinkomster, särskilda tjänstgöringsförhållanden m. m. Inom Stats-Utskottet ansågs emellertid denna fjerdedelsprincip icke riktig numera, utan man önskade gå ännu längre i den inslagna riktningen, d. v. s. man ville sänka sjelfva lönen och höja tjänstgöringspenningarne och detta af tvänne skäl. Det första var, för att derigenom bereda en arbetet någorlunda motsvarande ersättning för vikariatstjänstgöring och det andra för att, under förutsättning att pensionsbeloppet komme att grunda sig på sjelfva lönen, kunna åstadkomma en skäligen nedsättning deri, då en tjänsteman efter sitt afskedstagande väl torde anses kunna åtnöja sig med något mindre inkomster, förnämligast derföre att han då kan välja sin vistelseort efter behag. Denna princip i afseende å tjänstemännens aflöning anser jag fullt berättigad, och den har ock till någon del redan blifvit tillämpad i Utskottets föreliggande förslag, ehuru på långt när icke till den utsträckning, jag för min del hade önskat. Det gälde nemligen här att pruta med en äldre princip, och att för närvarande försöka gå längre än man gjort lärer väl hafva varit fruktlöst.

Jag vågar på nu anförda skäl tro, att Stats-Utskottet haft temligen goda skäl för sitt förslag, om bifall hvartill jag ock tager mig friheten hemställa. Jag motsätter mig likväl ej den af Herr Ola Andersson föreslagna redaktionsförändring deri, såsom egnad att förekomma möjliga farhågor, om icke annat.

Herr Abr. Rundbäck: Sedan jag begärde ordet för att yttra mig om de vilkor Stats-Utskottet å sid. 16 i nu föredragna utlåtande föreslagit för ifrågavarande embets- och tjänstemäns åtnjutande af de nya löneförmånerna, hafva dels Hans Excellens, Friherre De Geer och dels Herr Berg uttalat sig i ämnet, hvarföre jag kan fatta mig temligen kort. Det är endast tvenne anmärkningar jag nu har att göra mot Utskottets förslag.

Den första anmärkningen gäller det vilkor, som förekommer under punkten 2, nemligen om hofrättstjänstemännens skyldighet att låta sig till annan tjänstgöringsort förflyttas. Detta vilkor kommer väl sannolikt i verkligheten att blifva af föga betydelse, men såsom grundsats anser jag det mycket vådligt att föreskrifva ett stadgande, hvarigenom en domare blir underkastad skyldigheten att i följd af regeringens möj-

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

liga godtycke flyttas från en ort till en annan. Att stadga något dylikt vore endast att ytterligare taga exempel från byråkratiens och militarismens förlofvade land, Preussen, der domarne äro underkastade ett liknande tvång och tjänstemännen liksom alla andra måste dansa helt och hållet efter höga vederbörandes piska. Från det landet har man för icke länge sedan erfarit, hurusom en motspänstig domare mot sin vilja förflyttades från Schlesien till en ort i Rhenprovinserna och en annan tvärtom transporterades från Rhenprovinserna till Königsbergsdistriktet. När man erfar dylikt och tillika vet, att vederbörande hos oss vilja införa den preussiska militarismen, anser jag att man i tid bör söka motarbeta införandet af äfven här ifrågavarande piska, såsom varande ett hot mot tjänstemännens sjelfständighet. Jag protesterar derför mot detta vilkor, ehuru, såsom sagdt, jag icke ser någon synnerligt stor fara deri, eftersom det endast skulle gälla de yngste tjänstemännen i Hofrätterna och efter all anledning blefve lika litet tillämpadt på dem som samma stadgande tillämpas på Rikets elementarlärare, af hvilka också de yngste kunna när som helst förflyttas från en tjänstgöringsort till en annan. Detta stadgande har nu sedan tjugo år gällt för elementarlärarne, men endast i *ett enda* fall, och detta med allt skäl, blifvit tillämpadt.

Mera vikt lägger jag vid den anmärkning, jag har att göra mot Stats-Utskottets i tredje punkten föreslagna skärpning i afseende å det af Kongl. Maj:t föreslagna förbudet för Hofrätternas tjänstemän att innehafva flera tjänstebefattningar. I denna punkt är det tydligen fråga om statens rätt, å ena sidan, och en begränsning af den enskildes personliga rätt eller handlingsfrihet å den andra; och då begge dessa slag af rätt, åtminstone enligt min tanke, äro heliga och oantastliga, bör man ock vara försigtig vid afvägandet af förhållandet dem emellan. För min del anser jag det allmänns rätt vara fullt tillgodosedd genom det af regeringen föreslagna stadgandet, som innefattar, att med arbete eller tjänst i Hofrätt icke må förenas tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen i Hofrätten. Att gå längre är att gå för långt; man lägger derigenom icke endast ett onödigt, tryckande band på den personliga handlingsfriheten och den enskildes verksamhetsbegär, utan man åstadkommer verklig skada för staten eller det allmänna. Ty derom torde vi vara ense, att utanför embetsrummet förefinnas tusentals intressen och angelägenheter, med hänsyn till hvilka tjänstemannen kan i hög grad gagna det allmänna genom sin intelligens, sina kunskaper och sin duglighet. Tänk om oss t. ex. tvenne Hofrättsledamöter, hvilka begge oförvitligt sköta sina tjänster, utan att enskildt arbete på något sätt gör inträng i deras offentliga tjänstgöring. Om af desse begge embetsmän den ene antingen använder sin lediga tid till förströelse eller han derunder lefver i fullkomlig översamhet, men den andre deremot begagnar sin ledighet till nyttigt arbete, hvem af dem, mine Herrar! anse ni då såsom den mest aktningvärd? Männe icke den som arbetar! Ty en bland de första nationalekonomiska grunsatserna är den, att ju mera en person arbetar, ju nyttigare är han för samhället. Det är således rent

af i samhällets, i det allmännas intresse, som jag anser mig böra hålla på regeringens förslag i denna punkt, hvarå jag ock yrkar bifall.

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

Hr Axel Bergström. Hr Jöns Pehrsson, hvars konsekvens och orubblighet i politiska åsigt jag är den förste att erkänna, framställde nyss ett yrkande, gående ut derpå, att presidentbefattningen i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge måtte vid dess nu varande innehafvares afgang indragas. Någon oklarhet råder dock hos mig derom, huruvida han önskade främja denna sin åsigt genom en skrifvelse i frågan till K. Maj:t eller derigenom, att förslaget omedelbart skulle göras till föremål för proposition; och jag förväntar därför, att Hr Jöns Pehrsson förklarar hvilkendera hans mening är. Emellertid stödde han sitt yrkande på en reservation, afgifven af två ledamöter i den s. k. löneregleringskomitén, nemligen Hr Dufva och Hr Liss Olof Larsson, hvilken senare med Hr Dufva sig förenat. Hr Jöns Pehrsson åtnöjde sig med att hänvisa till de motiv de tvenne reservanterne anført och angaf ej, så vidt jag kunde fatta, sjelf några skäl för sin mening. Det torde således vara lämpligt att omförmåla de skäl, hvarpå hr Dufva — ty det är han som är skriftställaren — stödt sin från komiténs förslag skiljaktiga mening.

Hr Dufva yttrar först, att han, med afseende på personalens inom Svea och Göta Hofrätter talrikhet, tvekat att för dessa Hofrätter förordna indragning af presidentbefattningarne. Men annorlunda finner han förhållandena vara beträffande Hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Den har endast tio ledamöter och således mycket färre än Högsta Domstolen, som, äfven fördelad på två divisioner, icke behöfver någon särskild president. Tjenstemännen i Hofrätten, nu tolf, skulle, efter komiténs förslag, icke blifva flere än nio. Redan dessa omständigheter, menar Hr Dufva, skulle gifva tillräcklig grund för det antagandet, att en president vore behöflig för en sålunda ordnad öfverdomstol. Men äfven erfarenhet härom synes honom redan vunnin. Och därefter fortsätter han på följande sätt: »Hofrätten tjenstgör på två divisioner endast från 14 Januari till April månads slut och från 1 November till och med 20 December. Under dessa tider är det väl som president förnämligast skulle vara behöflig. Men under åtta på hvarandra följande år har under den längsta af dessa tider, eller vårsessionen, presidenten vistats å annan ort, långt ifrån Hofrätten, utan att någon annan varit förordnad till president. Så vidt jag kunnat erfara, har icke mot ordning och skick inom Hofrätten eller mot rättskipningens beskaffenhet mera varit att erinra under presidentens omförmålda frånvaro, än då han tjenstgjort. Kan han utan olägenhet undvaras under vårsessionen, lärar han icke kunna antagas vara mera behöflig under den kortare höstsessionen, icke heller under sommarferierna, då endast en division i sender tjenstgör. På dessa skäl har jag icke kunnat med komiténs pluralitet instämma i tillstyrkande af förhöjd aflöning för en tjenst, hvars obehöflighet synes mig fullt ådagalagd, utan anser jag fasthelt ifrågakvarande presidentbefattning böra indragas».

Så vidt jag kan förstå, innehålla dessa motiv icke något fullt giltigt bevis för den sats som drifves, eller att presidentbefattningen i Hofrätten i Skåne och Blekinge är öfverflödig. Först och främst ber

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

jag få anmärka, att en jämförelse härvid mellan nämnda Hofrätt och Högsta Domstolen är alldeles olämplig, ty hvar och en som är hemmastadd i vår grundlag har sig nogsam bekant anledningen, hvarför Högsta Domstolen icke har någon president; och så länge grundlagen medgifver konungen att rösta med Högsta Domstolen, lära fråga väl icke heller kunna uppstå om tillsättandet af en president der. Hela denna äflan att få bort presidentembetena vid rikets Hofrätter synes mig förutsätta ett underkännande af personlighetens makt. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har haft tre presidenter sedan den stiftades. Under den förste har jag icke tjenstgjort; deremot har jag tjenstgjort såsom tjensteman och ledamot under och med den andre, samt såsom ledamot tillsammans med den tredje. Och min erfarenhet är, att det deltagande desse embetsmän egnat arbetena i Hofrätten varit samma arbeten till stort gagn. Man har under den sista tiden klagat öfver brist på enhet i lagskipningen i Högsta Domstolen — med hvad rätt lemnar jag derhän. Men sedan Skånska Hofrätten, som ursprungligen utgjorde blott en division, börjat arbeta på två afdelningar, har det, enligt sakens natur, icke kunnat undvikas att en och annan gång olika domslut i likartade frågor blifvit fran de tvenne divisionerna utfärdade. Då har jag funnit, att presidenten, med öppen blick för det rent af våldliga i ett dylikt förhållande, utom protokollet sammankallat Hofrättens samtliga ledamöter och genom den diskussion han dervid inledt rörande kontroverspunkterna, lyckats avägabringa enhet i besluten.

Dessutom tror jag att med den, om jag så får säga, demokratiska jemnlighet, som förefinnes inom Hofrätterna, en förste man der icke väl kan undvaras. Lagen känner visserligen ingen president, utan talar endast om den ledamot som främst i Rätten sitter, men finnes ingen sådan af K. Maj:t utnämnd främste ledamot, så kommer presidiet att allt för ofta vexla, och den önskliga enheten och kontinuiteten i ledningen af det hela går derigenom förlorad. Då presidenten af en eller annan orsak icke tjenstgör, tillkommer presidiet Hofrättens äldste tjenstgörande ledamot, och till följd af sjuklighet och andra omständigheter kan presidiet sålunda komma ganska långt ned i ledamotsgraden. Jag tror således att man icke bör uppskatta allt för högt den materiela nyttan af en indragning af denna lön, utan jemväl taga i betraktande den vinst för lagskipningen, som denna institution medför.

Hvad presidentens i Skånska Hofrätten löneförmåner angår, kan jag för min del icke annat än instämma i Hans Excellens Herr Justitie-statsministerns åsigt. Stats-Utskottet har äfven sjelft på ett annat ställe i utlåtandet åberopat en af Utskottet icke underkänd maxim, helt olika den Utskottet här följt. Der förekommer nemligen på pag. 23 ett yttrande: »att det icke syns vara med billighet öfverensstämmande att tjenstemännen vid straffängelset i Göteborg skulle fortfarande kvarstå vid ringare löneförmåner än deras vederlikar vid andra fängelser». Detta synes mig i grunden vara en riktig åsigt, och mycket starka skäl böra förefinnas, om man skall inlåta sig på att modifiera densamma. Utan tvifvel finnas många andra tjenester, för hvilka det varit möjligt att gradera lönerna efter göromålens mängd och beskaffenhet. Jag vill endast nämna härads skrifvare och kronofogdar. Ingen kan väl neka att desse tjenstemäns göromål på olika orter äro till

omfattningen väsentligt olika; men ingen har väl ifrågasatt att bestämma deras löner efter göromålens olika mängd. Jag får således yrka bifall till K. Maj:ts förslag i denna del, nemligen att presidentens i Skånska Hofrätten lön måtte sättas lika med presidenternes i de andra Hofrätterna. Hr Clairfelt har redan påpekat att hans arbetsprodukt är lika stor med den som lemnas af de andra presidenterne. Hvad angår den långa frånvaron i 8 år som lagts presidenten i den Skånska Hofrätten till last, så är det allmänt känt att denna vållats deraf att Kristianstads läns landsting år 1866 utkorade honom till ledamot af Riksdagens Första Kammare, och jag tror icke att det hade varit billigt att fordra att han vid detta tillfälle skulle hafva afsagt sig det högsta medborgerliga förtroende som denna korporation kunde tilldela. Vid samma tid var presidenten i Svea Hofrätt jemväl ledamot af Första Kammaren, och om han hade den fördelen att få såsom riksdagsman vistas i samma stad der han hade sitt arbete såsom president, så får det väl icke läggas presidenten i den Skånska Hofrätten till last att han såsom riksdagsman icke var i stånd att sköta sina domaregöromål i Kristianstad. För öfrigt har han redan afträtt från den politiska skådebanan; och det är icke sannolikt att Kristianstads läns landsting ånyo skall ytterligare göra sig skyldigt till det felet att draga honom från sina embetsgöromål till riksdagen.

Äfven i afseende å uteslutandet af det vilkoret att president och ledamot i Hofrätt icke må i denna befattning uppbära lön eller årligt arvode från inrättning eller bolag som af K. Maj:t sanktionerats, instämmer jag med Hans Excellens Herr Justitiestatsministern. Man har invändt att detta vilkor gäller äfven i fråga om den åt Högsta Domstolens ledamöter beviljade löneförhöjning och detta är sant; men dessa män intaga dock en annan embetsmannaställning än Hofrättens ledamöter. De äro att anse såsom konungens rådgifvare i justitiemål, och lika litet som det passar sig att statsrådets ledamöter innehafva sådana befattningar som jag nämnt, lika litet torde det passa sig för justitieråden. Annat är deremot förhållandet med president och ledamöter i Hofrätt.

Slutligen ber jag få instämma i Hr Clairfelts anmärkningar i afseende å de för sekreterarebefattningen i Skånska Hofrätten föreslagna löneförmåner. Icke heller jag gör något yrkande i detta hänseende, men jag hoppas att en rättelse derutinnan framdeles må komma till stånd. Det är sant, såsom Herr Justitiestatsministern yttrat, att sekreteraren får behålla sin lösen för diariibevis, som uppgår till omkring 500, jag tror knappast till 600 kronor; men fortvaron af denna löneförmån beror till stor del derpå, huruvida det nya sättet att redovisa böter vinner tillämpning eller icke. Vinner det tillämpning så blifver det för de bötfälde ej vidare nödigt att från Hofrätten begära bevis, att utslaget, hvarigenom böterna blifvit adömda, icke är laga kraftvunnet, och dermed blifver också nämnda lösens belopp reduceradt till en obetydlighet. Vidare tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derpå, att enligt Kongl. Maj:ts förslag sekreteraren icke får åtnjuta någon semester, utan att på samma gång afstå motsvarande del af sina tjänstgöringspenningar, och för två månader utgör denna del ett belopp af omkring 200 kronor. Deremot hafva notarierna rättighet att, när den

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

division, på hvilken de äro indelte, åtnjuter semester också erhålla ledighet utan mistning af tjänstgöringspenningar. Dessa tvänne omständigheter synas mig utgöra ytterligare skäl att bereda framtida rättelse i ifrågavarande förhållande.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Det var ingalunda oväntadt för dem, som deltagit i Stats-Utskottets arbeten, att de här skulle få underkasta sig skarpa anmärkningar från tvänne motsatta sidor. Och detta har också redan inträffat. Å ena sidan beskylles Utskottet för att hafva varit alltför frikostigt vid bestämmandet af de lönestater, Utskottet föreslagit; å den andra anser man förhållandet vara tvärtom och gör dessutom en mängd anmärkningar i öfrigt. Dem af Kammarens ledamöter, som beskylt Utskottet för att hafva varit alltför frikostigt beträffande de föreslagna lönestaterna, vill jag bedja vara så goda och erinra sig, att här är fråga om att för första gången tillämpa den rigtiga princip, som redan för flera år tillbaka af Andra Kammaren framhallits, den nemligen att embetsverken skulle regleras på det sätt, att ett mindre antal embetsmän med mera jemn sysselsättning skulle finnas, på samma gång åt dessa tilldelades en så tillräcklig lön, att de i allmänhet med en förständig hushållning skulle kunna reda sig. Detta må tjena till ursäkt åtminstone hos dem, som beskylt Utskottet för en alltför stor frikostighet. För min del tror jag, att, ehuru Utskottets motiv beskrifvits såsom varande ofullständiga och intetsägende, motiven likväl äro så klara och rediga, att hvar och en, som icke vill förvända dem, måste kunna fullkomligt fatta dem. Det är dessutom ingen fördel med att skriva ett långt och utförligt betänkande. Sedan nu föregående talare tagit Utskottet i försvar för åtskilliga tillvitelser från ena sidan och flera anmärkningar, gjorda mot de uppställda villkoren för de nya lönernas tillgodonjutande, så anser jag mig icke behöfva ingå i något särskildt bemötande af dessa framställningar, med undantag af de anmärkningar, som blifvit gjorda mot tredje punkten. Mot denna punkt hafva de flesta och skarpaste anmärkningarne blifvit framställda, synnerligast af vännen till höger näst intill den plats der jag nu står, och jag skall be att med några ord få bemöta dem. Det har blifvit antydtt, att för det i denna punkt uppställda villkor att president och ledamot i Hofrätt icke må förena annan tjänstebefattning och deraf draga inkomst, något annat motiv icke kan utletas än afundsjuke. Jag vill dervid likväl försäkra, åtminstone hvad mig själf angår, att jag icke hyser någon afvoghet lika litet mot nu ifrågavarande tjänstemän, som mot tjänstemännen i allmänhet, i fall de, utöfver dem tilldelade löner, kunna genom verksamhet på annat håll förskaffa sig inkomster. Men i afseende å öfverdomstolarnes ledamöter, som hafva sin domareverksamhet placerad inom de högsta instanserna och slutligen afgöra dit från underrätterna hänskjutna mål, föreligger den princip, att icke dessa må på minsta sätt misstänkas att hafva något egentligt eget intresse i ett mål, som blifvit förelagdt deras afgörande. Det är visserligen sant, att man icke med skäl kan förevita dem, att sådant har inträffat, oaktadt det hittills icke varit dessa tjänstemän absolut förbjudet att förena befattningar, som ligga utom deras egentliga verksamhetsområde; men då nu

fråga är om reglering af deras löner och något skäl är att befara att, om dessa tjenstemän åtog sig uppdrag, som lemnade dem inkomster, detta kunde leda derhän, att de med mindre nit och ordentlighet skötte sina befattningar i statens tjenst, har Utskottet ansett sig böra föreslå nämnda villkor. Men härtill kommer ett annat, som för mig varit det hufvudsakliga, nemligen det, att domare och i synnerhet de som beklåda de högre domaresysslorna icke böra vara föremål för någon misstanke att ledas af enskilda intressen vid utöfningen af deras embetsgöromål. Om nu dessa personer hafva förskaffat sig en mängd mera eller mindre inkomstbringande uppdrag af enskild natur och sedermera såsom ledamöter af en öfverrätt komma att deltaga uti afdömandet af frågor, med hvilka de uti sin förstnämnda egenskap tagit någon befattning, är det väl icke underligt, om hos en eller annan tvifvelsmål kunna uppstå, huruvida de vid dessa frågors afgörande äro fria från allt inflytande af egna intressen. Här gäller det en princip, som jag vill skall tillämpas för domarecorpsens egen skull, nemligen den, att denna corps icke utsättes vare sig för egna frestelser eller för dylika tvifvelsmål hos andra. Men detta torde väl innebära någonting annat än afvoghet mot medlemmarne af denna corps, att de bereda sig några extra inkomster. Man har visserligen sagt, att det är nödvändigt för dem att praktiskt hafva satt sig in uti de i allmänna lifvet vanligen förekommande förhållanden; och det må ock hafva sin rättighet; men jag betvivlar, att en assessor eller någon annan med honom likställd hofrättstjenstemän är en sådan ungdom, att han ej, innan han tillträtt sitt embete, genom att taga befattning med saker af olika beskaffenhet, förvärfvat sig nödig inblick i dessa förhållanden, hvadan jag icke kan finna denna invändning innebära något giltigt skäl för en sådan person att ataga sig utförandet af hvarjehanda enskilda uppdrag.

Meningen är att hädanefter få genomförd den princip, att hvarje embetsman skall erhålla full sysselsättning inom det fack, åt hvilket han egnat sig, åtminstone så mycken sysselsättning, som man af människor i allmänhet kan fordra. Sant är väl, att man icke kan blifva fullt tillförsäkrad om att icke en afvikelse från denna princip kan komma att ega rum, men man har likväl genom införandet af densamma i det nu föreliggande förslaget åt vederbörande embets- och tjenstemän i Hofrätterna gifvit en fingervisning att följa densamma, och jag hoppas att denna domarecorps är så samvetsgrann, att den icke finner något origtigt deri och följaktligen icke i allmänhet befattar sig med annat än hvad till dess kall hör. Mycket är af den beskaffenhet, att det utan anmärkning kan blifva föremål för dess verksamhet, men jag får ännu en gång framhålla vigten utaf, att personer, som beklåda de högre domareembetena, icke befatta sig med uppdrag, som i mer eller mindre mån dels kunna förlama deras verksamhet såsom domare, dels blottställa dem för misstanken att icke vid alla tillfällen vara beherskade af opartiskhet.

Jag anhåller att Kammarén måtte gifva sitt bifall till hvad Utskottet i denna punkt föreslagit.

Herr Jöns Rundbäck: Jag vill visst icke klandra det af Kammarén beslutade föredragningsättet, men det förefaller mig, som om

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

man derigenom sammanblandade en mängd frågor, som hvar för sig fordra särskilda svar; och svårigheten att afgifva dessa ökas, då den ene håller sig till ett och den andre till ett annat, den ene vill hafva det vilkoret och den andre det vilkoret upptaget. Jag skall emellertid så godt jag kan upptaga till bemötande de anmärkningar, som rigtats mot Stats-Utskottets förslag.

Hvad först beträffar presidenten i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, har man sökt bevisa, att han skulle vara fullt likställig med presidenterne i rikets två andra Hofrätter. En sådan likställighet eger dock, efter mitt förmenande, rum endast till namnet, men hvad verksamheten beträffar, torde den, som af den förre utöfvas, icke vara så vidtomfattande som de senares. Jag har här i min hand en uppgift på, huru många mål under de sista fem åren inkommit till och afgjorts af de olika Hofrätterna, hvaraf framgår, att de mål, som varit under Hofrättens öfver Skåne och Blekinge behandling, utgjort endast en tredjedel af dem, som under samma tid handlagts af hvardera af de begge andra Hofrätterna. En gifven följd häraf är, att den befattning, som utöfvas af presidenten i förstnämnda hofrätt, är mindre ansträngande än samma befattningar i Svea och Göta Hofrätter. Likaså äro de mål, som under presidentens ledning skola afgöras vid plenisammanträdena, enligt 1858 års förordning, betydligt mindre till antalet inom Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, än inom de andra Hofrätterna. Nu har man visserligen sagt, att presidenten i förstnämnda Hofrätt i allmänhet mera tager del uti målen behandling än presidenterne i rikets begge andra Hofrätter, och detta torde ock utöfva ett välgörande inflytande på ärendenas gång. Men, ehuru jag ej vill bestrida att så är förhållandet, enär jag ej så noga har kännedom härom, skulle det dock förvåna mig, om icke äfven presidenterne i Svea och Göta Hofrätter egna lika mycket arbete åt der förekommande ärenden. Och om icke detta vore händelsen, så återstår att ådagalägga, att icke dessa ärenden skötas lika väl, som de, hvilka handläggas inom Hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Men något sådant påstående har jag dock icke hört framkastas.

Det har blifvit antydt, att presidentsbefattningen i Skånska Hofrätten möjligen skulle kunna indragas, och skäl därför hafva äfven an gifvits. Denna Hofrätt utgöres nemligen af endast två divisioner samt har sålunda ett ganska betydligt mindre antal embets- och tjenstemän än de öfriga Hofrätterna; och detta i förening med det mindre arbetet bör väl göra ordförandeplatsen derstädes mycket makligare.

Utom nyssnämnda förhållanden kan jemväl en annan jemförelsepunkt anföras. Såsom vi veta, handläggas af Stockholms och Göteborgs rådstufvurätter betydligt flera mål än af ifrågavarande Hofrätt, och ordföranden uti hvarje af dessa tvenne underrätter — borgmästaren — är sjelf arbetande ledamot och derjemte ordförande å en af rättens afdelningar.

I fråga åter om skyldigheten för presidenten i Skånska Hofrätten att, som man säger, representera, det vill säga bjuda något — icke blott vatten och bröd, på sätt en talare här yttrat — så hemställer jag, om icke man vill, att jemväl presidenterne uti rikets öfriga Hofrätter skola »bjuda». Om så är, att jemväl desse någon gång höra se

sina underordnade embets- och tjenstemän hemma hos sig, så låt kalaset blifva lika godt på ena stället som på det andra; men det torde då vara onekligt, att presidenterne i Svea och Göta Hofrätter måste bjuda dubbelt så många personer, som presidenten i Skånska Hofrätten och derutaf torde ock framgå, att representationskostnaderna för den senare blifva betydligt mindre än för de tvenne förre.

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

På grund häraf och på de skäl, som i öfrigt blifvit andragna, anser jag lönen för presidenten i Skånska Hofrätten enligt Stats-Utskottets förslag vara väl afvägd, då den för honom blifvit satt 1,000 Kronor lägre än för presidenterne i de andra Hofrätterne.

Beträffande sekreterarens i Skånska Hofrätten aflöning har Hans Excellens Herr Justitie-statsministern redan lemnat sådana upplysningar, att något vidare icke torde behöfva yttras derom.

En talare från Småland har framkommit med ett förslag till ny stat för Hofrätterna, och föreslagit att vi skulle nedsätta lönerna med 10 procent för de tjenstemän, hvilkas aflöning uppgår till 5,000 Kronor och derutöfver, sedan hans yrkande under punkten 2:o om en dylik nedsättning i aflöningen för Justitierevisionens tjenstemän med 3,000 Kronors lön eller mera genom voteringen nyss blifvit afslaget. Men icke kan man väl reglera en stat på det sättet, att man säger: här nedsätta vi lönen med så och så många procent, den ena gången löner, som uppgå till 3,000, den andra gången dem som belöpa sig till 5,000 Kronor o. s. v. Den värde talaren kunde i så fall gerna med ens hafva gått upp ända till 7,000 Kronor — då skulle vi varit alldeles ense. Men vid en löne-reglering finnes det alltid något, som bör tagas mera i betraktande än sjelfva lönebeloppet, och då vi nu stå inför en reglering, som afser domarecorpsen, böra vi mera se till hvarje embetes vigt, tjenstens beskaffenhet och mängden af dermed förenade göromål, än storleken af lönen; ty icke lärer väl någon bestrida, att öfverdomaren har ett vigtigt och maktpaliggande värf att utföra. Underdomaren har dessutom i allmänhet lika stora löneinkomster, som nu blifvit föreslagna för öfverdomare. För min del anser jag ej heller de löner, som nu ifrågasatts för Hofrättens ledamöter, vara större än de under nuvarande förhållanden böra vara.

Man har här talat om, att den af Stats-Utskottet i dess föreliggande betänkande föreslagna princip rörande *pensioner* icke vore fullt rigtig; och härutinnan kan naturligtvis den ene hysa en grundsats, den andre en annan, den ene vilja hit och den andre dit. Såsom vi veta, har hittills hvarje embets- och tjensteman med en lön af till och med 2,000 Kronor fått uppbära lönen hela belopp i pension och de, som innehaft löner utöfver nämnda summa, hafva varit berättigade att i pension erhålla 80 procent af deras förra löner. Enligt hvad Stats-Utskottet nu föreslagit, skulle visserligen tjenstemännen i allmänhet uppbära hela lönen, efter afskedstagandet, men, derigenom att tjenstgöringspenningarne blifvit satta till belopp som skett, skulle de dock hädanefter i pension erhålla, icke 80 procent såsom förut, utan icke stort mera än 66 procent eller deromkring.

Beträffande villkoren i tredje punkten, hvilka flera af Herrarne klandrat såsom för långt utsträckta, har Grefve Sparre såsom det egentliga skälet mot Utskottets förslag i denna punkt uttalat den grund-

Ang. nya aflö- satsen, att »Cæsars maka får icke ens misstänkas». Men corpsens
ningsstater för medlemmar, som handhafva lag och rätt, få icke vara föremål för
Hofrätterna. minsta misstanke att deltaga uti enskilda värf och beslut, dem de
 (Fortis.) sedermera skulle kunna komma att såsom domare granska och bedöma.

Det är just för att förekomma alla dylika misstankar, som Utskottet föreslagit nu ifrågavarande bestämmelser. För öfrigt må det tillåtas mig anhålla, att de, som funnit oklarhet uti Utskottets förslag härutinnan och klarhet uti det af Kongl. Maj:ts framtälda, ville meddela mig upplysning härvidlag, ty eljest nödgas jag begära sådan på annat håll. I Kongl. Maj:ts förslag står nemligen att: »med arbete eller tjänst i Hofrätt icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat ej heller annan tjenstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjensten i Hofrätten».

Men hvem skall nu pröfva huruvida tjensten är hinderlig för embetets utöfning eller icke? Och när skall denna pröfning ske? Skall en ledamot i Hofrätt kunna tillträda sitt embete, fastän han innehar en enskild tjänst eller skall Hofrätten gå in till Kongl. Maj:t och fråga om den enskilda tjensten får förenas med ledamotsbefattningen i Hofrätten eller skall detta ske först sedan han fått den enskilda tjensten? Om detta sednare fallet inträffar synes mig att ledamoten icke kan åtaga sig den enskilda tjensten, förrän ett medgifvande dertill erhållits. Eller mahända kommer det i sådant fall att tillåtas honom att hafva den enskilda tjensten qvar? Är förhållandet sådant, så tror jag att det blir svårt att sedermera få bort honom från densamma.

Beträffande det sista villkoret, nemligen det om skyldighet för Hofrättsledamöter, att vara underkastade flyttning, så får jag säga att, då man inskränkt detta villkor till blott en tredjedel af assessorerne, eller de fem yngste, och de två yngste notarierna i hvarje Hofrätt, så anser jag att man icke gått utöfver hvad som i detta afseende är billigt och nyttigt. Detta villkor har blifvit föreslaget endast för den händelse, att utbrytning skulle komma att ske af någon division i någon af Hofrätterna för inrättande af en ny Hofrätt. Här har visserligen yttrats, att desse ledamöter enligt Utskottets förslag skulle kunna när som helst, förflyttas från den ena Hofrätten till den andra och att detta borde vara förbjudet. Men detta är alls icke fallet; Utskottet har aldeles icke föreslagit något sådant. Utskottet har nemligen i sin motivering för detta villkor yttrat: »Emellertid synes det Utskottet vara för staten af stor vikt, att, om en utbrytning af en eller annan division af Hofrätterna skulle ifrågakomma, en sådan åtgärd icke må omöjliggöras genom de för Hofrätternas embets- och tjenstemän utfärdade fullmakter.» Utskottet har således icke ifrågasatt, att någon flyttning skulle ega rum med mindre någon ny Hofrätt komme att inrättas; någon förflyttning till en annan förut varande Hofrätt kan således ej heller ifrågasättas. Vid sådant förhållande och då Utskottet jemväl föreslagit, att de ledamöter, som underkastas flyttning, skola erhålla ersättning af staten för flyttningskostnaderna, torde detta villkor icke kunna vara något hinder för förslagets bifallande.

Jag har nu försökt att i allmänhet upptaga till besvarande de anmärkningar, som blifvit gjorda emot Utskottets förslag. Då jag i detta hänseende tillika till en del blifvit förekommen af flere andre

talare, så torde jag nu kunna sluta med att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag i dess helhet, men ber dock att få tillägga några ord med anledning af hvad några talare anført mot Utskottets förslag beträffande presidentlönen i Skånska Hofrätten. Man har sagt att det icke vore rätt att presidenten i en Hofrätt hade mindre lön, än presidenterne i de tvenne andra Hofrätterna; jag vill dock erinra, att man öfverhufvud taget beträffande andra högre tjenstemän ej följt en dylik princip. Biskopslönerna t. ex. äro olika bestämda; biskoparne i Upsala och Lund hafva betydligt större aflöning än biskoparne i de öfriga stiftet. På samma sätt förhåller det sig med regementscheferne. Regeln är ju den, att ju större arbetet är, ju större bör lönen vara och i så fall är ju äfven full rättvisa skedd mot presidenten i Skånska Hofrätten, ty hans arbete är ju mindre än presidenternas i de andra Hofrätterna.

Såsom jag förut sagt; yrkar jag bifall till Utskottets förslag både i mom. a) och b) af nu föredragna punkt?

Herr Torpadie: Ehuru jag varit ovillig att öka diskussionen i detta ämne, hvilken redan varit lång nog, har jag dock dristat mig att begära ordet blott för att instämma i hvad Herr Clairfelt yttrat beträffande löneförmånerna för presidenten i Skånska Hofrätten och i Herr Bergs yrkande om afslag å 2:dra punkten i mom. b) af Utskottets betänkande. Då jag lika med Herr Clairfelt önskar, att presidentens i Skånska Hofrätten lön måtte bestämmas till det belopp, Kongl. Maj:t föreslagit, så ber jag att få säga att jag i detta fall mindre kämpar för sjelfva beloppet, än för den princip, som genom Kongl. Maj:ts förslag uttalats. Hade Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet tillstyrkt en lägre siffra, men som varit lika för alla presidenterna i rikets Hofrätter, så skulle jag icke haft något deremot; men jag kan icke förstå hvarföre en president, som lemnar lika stor arbetsprodukt som de andra presidenterne i rikets Hofrätter, skall aflönas med mindre belopp, än desse. Jag har under åtskilliga år tjenstgjort i den Skånska Hofrätten och kan derföre vitsorda rigtigheten af de uppgifter Herr Clairfelt i fråga om nämnda Hofrätts arbetsordning lemnat. Men till de skäl, som af honom blifvit anförda, vill jag lägga ett annat, af mera allmän art. Det synes mig nemligen vara att befara, att om man bestämmer en lägre lön för presidenten i Skånska Hofrätten än för presidenterne i de tvenne andra Hofrätterna, det allmänna tänkesättet skall föreställa sig att nämnda embete är af mindre vikt än presidentbefattningarne i de öfriga Hofrätterna, hvilket ju vore i högsta måtto origtigt, da man vet att nämnde president måste med lika stor samvetsgrannhet som de tvenne öfrige handhafva sitt viktiga embete.

Jag underskrifver så mycket heldre de satser Herr Presidenten Berg uttalat angående vilkoret i punkten 2:o af momentet b), som jag bekänner, ehuru med fruktan och bäfvan, att jag icke kan inse, huru man kan stadga ett sådant vilkor, som der föreslagits, utan att lædera 36 § i Regeringsformen. Denna paragraf säger temligen tydligt, »att de som bekläda Domareembeten, så högre, som lägre — — — kunna icke, utan medelst ransakning och dom fran sina innehafvande sysslor

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

af Konungen afsättas, ej eller, utan efter egna ansökningar, till andra tjänster befordras eller flyttas». Då man icke lär med fog kunna påstå, att en tjänst i en Hofrätt är *samma* tjänst, som en dylik tjänst i en *annan* Hofrätt, så låter det lätt förklara sig, om man såsom jag befara att grundlagens stadgande icke är behörigen uppmärksamadt, då ledamöterna förflyttas, äfven om det sker till samma slags tjänst. Men om jag läst grundlagarne rätt, så säges det i dem någonstades, att de skola tolkas efter ordalydelsen och gör man detta, så kommer man till det resultat, att det icke är grundlagsenligt att en domare ständigt skall befara att blifva flyttad till en annan ort. Detta är i alla händelser så mycket mera olämpligt, som man vet att en embetsman under sådana förhållanden icke kan arbeta med det lugn, som behöfves för utförfandet af hans ansvarsfulla kall. Jag tager mig på dessa skäl friheten att instämma med de båda talare, hvilkas yttranden jag förut anförde.

Herr Jöns Pehrsson: Det är med anledning af flere talaresh yttrande emot mig och mitt förslag, som jag nu åter nödgas besvara Kammaren med några ord.

Den förste af desse talare var Presidenten Bergström, som begärde att jag skulle göra klart, huruvida jag önskade att en skrifvelse till Kongl. Maj:t om mitt förslag, sådant det blifvit af Kammarens sekreterare uppfattadt, skulle uppsättas. Jag får i anledning deraf förklara, dels att förslaget blifvit af sekreteraren rätt uppfattadt, och dels att jag önskar att en sådan skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte aflämnas, all den stund jag icke tror att Kammaren eller Riksdagen kan härom besluta, utan måste genom skrifvelse derom underrätta Kongl. Maj:t, såsom med alla beslut måste ske. Detta är orsaken, hvarföre jag, om mitt förslag skulle blifva Kammarens beslut, yrkar att det måtte framföras till Kongl. Maj:t genom en skrifvelse.

Anledningen åter, hvarföre jag sammanfogat skrifvelseförslaget med staterna, var att jag var öfvertygad om att förslaget i motsatt fall skulle komma att stanna endast inom denna Kammare, men det oaktadt erkänner jag öppet, att jag nog inser att väl nu icke lär finnas stora utsigter för mig att vinna något i detta hänseende.

Sedan vänder jag mig mot en talare på hallandsbänken, hvilken jag likväl märker redan aflägsnat sig från Kammaren. Jag är fullt säker på, att om man genomläser Kammarens protokoll, skall man på minst ett tjog ställen finna att han talat om besparingar både på ett och annat sätt, men då det »kommit till kritan», då fråga blifvit att tillämpa denna sats, så tror jag att han just ej har något att skryta öfver i sådant hänseende i handling. Jag hemställer emellertid både till honom och Herr Jöns Rundbäck, huruvida det icke skulle vara möjligt att nedsätta en ifrågavarande presidentlön med 10 procent, utan att träda rättvisan för nära, då den allmänna meningen om obehöfligheten af dessa befattningar väl är temligen deciderad. Erfarenheten från Göta Hofrätt, der presidentplatsen under två tre år stod ledig, visar äfven att arbetet i Hofrätterna kan skötas lika bra, om der finnes president eller ej. Den ärade ledamot af Göta Hofrätt, som här i Kammaren intager en plats som representant, skulle, jag är

derom öfvertygad, kunna vitsorda möjligheten häraf, äfven om han icke, *Ang. nya aflö-*
 sasom jag väl vet, är skyldig till något sådant. *ningsstater för*

Jag bestrider för öfrigt att jag, såsom representanten på hal-
 landsbanken sagt, i tid och otid vill göra besparingar. Hvad sär-
 skildt beträffar den sak, hvarom nu är fråga, bryr jag mig icke om
 att vidare streta emot strömmen, ehuru jag är fullt öfvertygad om att
 mitt yrkande är så befogadt, att det borde hafva vunnit mera under-
 stöd inom Kammaren, än som skett.

Herr Jöns Rundbäck har särskildt påpekat, att man icke borde
 fästa uppmärksamheten på konjunkturförhållanden, då det gäller om
 lönestater och dyrtidstillägg; men jag undrar just huru man skall
 kunna komma fram med giltiga skäl för att t. ex. de af Kongl. Maj:t
 nu föreslagna nya staterna för Hofrätterna för nästa år öfverstiga nu
 gällande med förhöjda dyrtidstillägget för Svea Hofrätt med 34,400
 kronor, för Göta med 30,400 och för Hofrätten öfver Skåne och Ble-
 kinge med 9,420. Jag undrar verkligen, om konjunkturerna eller för-
 hållandena i allmänhet nu äro sådana, att så stora anslag behövas för
 aflönande af samma personal och verkställande af samma arbete som
 förut.

Man säger vidare, att man borde förbjuda desse tjenstemän att
 tillika innehafva andra befattningar, och jag medgifver gerna att denna
 princip kan hafva skäl både för och emot sig; men skulle man i det
 hänseendet gå så långt, att man derigenom dömde dem till sysslölös-
 het, så kan jag för min del icke vara med om en sådan tillämpning af
 grundsatsen — ett sådant stadgande skulle i min tanke verkligen vara
 alltför hårdt. Somliga hafva påstått, att desse tjenstemäns tid icke
 skulle vara fullt upptagen af deras hofrättstjenstgöring och att de der-
 före borde få åtaga sig äfven andra befattningar. Om så är förhål-
 landet, medgifver jag, som sagdt, gerna att det vore hårdt att sålunda
 döma Hofrätternas ledamöter till sysslölöshet, ty ingenting kan väl
 gerna vara hårdare för en verksam människa än att tvingas till overk-
 samhet. Andra hafva deremot sagt, att desse personer hade så mycket
 att göra i sin tjenst, att de dermed voro fullt upptagne. I så fall kan
 jag verkligen icke förstå, huru de skulle kunna åtaga sig något jemte
 sin tjenst i Hofrätten; men detta är icke lätt hvarken för mig eller
 för någon annan att afgöra.

Jag vill icke nu yttra mig vidare i denna sak, då mine värde
 motståndare just äro de män, som äro de ledande inom denna Kam-
 mare, men jag är dock fullt förvissad att, ehuru de veta sig stå emot
 mig i denna sak, de likväl ursäktat mig.

Jag vill endast påminna, att, da Kongl. Maj:ts proposition om
 statsregleringen remitterades till Stats-Utskottet, en af desse talare,
 som med anledning af samma proposition till Statsrådets ledamöter
 framställde det spörsmålet, huruvida enligt regeringens åsigt Riksdagen
 i fråga om de s. k. ordinarie anslagen egde samma rätt som i afseende
 på de extra ordinarie, förklarade sig nöjd med det svar justitiestats-
 ministern derpå lemnade och deraf drog den slutsatsen, att denna rätt
 af regeringen erkändes. Samme talare har nu förklarat, att man borde
 vid bestämmandet af aflöningarne för embets- och tjenstemännen i all-
 mänhet se på de olika sakförhållandena, och att således de vid be-

Hofrätterna.
 (Forts.)

Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)

handlingen af denna hufvudtitel fattade beslut i principiellt hänseende, d. v. s. beträffande anslagen till embets- och tjenstemännens aflöning på de andra hufvudtitlarne, vore utan betydelse, och att mitt förslag om nedsättning af anslaget till Justitierevisionen således ej heller var af någon principiel vikt. Jag deremot säger, att i de af mig väckta förslagen ligger den principen, att, om dessa förslag blifvit godkända, Kammarens sålunda fattade beslut skulle stå i vägen för nedsättning i öfriga å andra hufvudtitlar begärda dyrtidstillägg och lönetillökningar. För öfrigt skall jag, som jag sagt, icke gräma mig öfver utgången af denna fråga, det är ej egen sak, men har ansett mig skyldig att uttala mina åsikter i ämnet.

Herr Stråle: Det kan så mycket mindre vara min afsigt att i principiellt hänseende skilja mig från den högt aktade talaren på halandsbänken, hvilken talare för närvarande, efter hvad jag ser, nu icke är tillstädes i Kammaren, som jag i princip är fullkomligt öfverens med både honom och Stats-Utskottet. Jag är lika mån som någon af Stats-Utskottets ledamöter derom att staten må af sina embetsmän få, som man säger, så mycken valuta som möjligt för sina penningar, och derjemte lika mån om att embetsmännen må iakttaga alla de pligter, som med deras embeten kunna vara förenade, men deraf följer ej den konklusion, hvartill Utskottet i den af mig anmärkta punkten kommit. Samme talare påstod äfven, att samma förhållande egde rum med assessorer och hofrättsråd som med Högsta Domstolens ledamöter. Jag skall bedja att i viss mån få häruti instämma, men i motsatt syftning, ty jag för min del kan icke se något principiellt hinder emot att en ledamot af Högsta Domstolen skulle t. ex. kunna sitta såsom ordförande i ett större verk eller inrättning, som af Kongl. Maj:t sanktionerats. Man kan visserligen säga, att detta med afseende på enskilda bolag kan vara mera tvifvel underkastadt, men härvid lag förefinnes dock en stor skillnad mellan Hofrättens och Högsta Domstolens ledamöter. Ett justitieråd har nemligen 10,000 kronors lön, under det att en assessor icke har mera än 5,300 kronor och, efter hvad jag tror, aldrig kommer längre än till högst 5,800.

Ingen af oss, och allraminst den ärade representanten från Hal- land, som under så många riksdagar uppehållit sig i Stockholm, kan dessutom vara främmande för att lefnadskostnaderna här sedan många år äro så stora, att äfven den jemförelsevis hederliga aflöning, Stats- Utskottet nu vill bestå assessorerne, icke kan vara mera än nätt och jemnt tillräcklig för de nödvändigaste behoven. Att repräsentanterne från landsorten skola finna denna siffra, och tilläfventyrs hvilken annan som helst som är högre än den nuvarande, för hög, är lätt insedt och förklarligt, men hvar och en, som någon längre tid vistats i Stock- holm, borde kunna hafva erfarenhet af att den icke räcker särdeles långt utöfver hvad som för ett tarfligt lefnadssätt behöfves. Dessutom vill jag tillägga, att jag icke kan inse, hvarföre icke möjligen en as- sessor eller ett hofrättsråd kan hafva till och med större familj än ett justitieråd.

Samme ärade talare yttrade vidare, att han ansåg, det våra do- mare genom detta stadgande skulle förstå vinken, och en annan talare

bland Stats-Utskottets ledamöter, från Östergötland, höll före att häruti skulle för dem ligga en fingervisning. Men om i detta förbud skulle ligga en vink, så må jag bekänna, att det åtminstone icke är någon fin vink. Säger man åter, att det är en fingervisning, så vill jag snarare kalla det en utvisning, ty det är tydligt att ett så komplett förbud mot att deltaga i bolag och andra inrättningar, som af Kongl. Maj:t sanktionerats, utgör åtminstone mycket mer än en vink eller en fingervisning.

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

En annan talare och Stats-Utskotts-ledamot från Göteborgs och Bohus län citerade en liknelse från en stor, man skulle kunna säga klassisk auktoritet, att »Cæsars maka icke ens får misstänkas». Jag tillåter mig härvid erinra, att Cæsars maka redan är ganska mycket misstänkt; ty den motivering, som Stats-Utskottet begagnat, utgör en misstanke, och då våra domare hittills under det nya statsskicket berogat sig utan något sådant yttrande från Utskottet, så ligger, efter min uppfattning, denna misstanke mot Cæsars maka just i denna knapphändig motivering.

För öfrigt är det endast två omständigheter, som föranledt mig att ånyo yttra några ord till protokollet. Den ena är den, att den ärade talaren från Halland, om jag hörde rätt, fälde det yttrandet, att jag skulle hafva sagt, att Utskottets förslag i 3:dje punkten vore en innehållslös fras. Så föllo icke mina ord, för så vidt jag sade hvad jag åsyftade, utan hvad jag yttrade var, att motiveringen till förbudet var en temligen sväfvande eller innehållslös fras. Ett annat yttrande af en Stats-Utskotts-ledamot var, att jag skulle hafva uttalat den åsigten, att det varit afundsjuka som dikterat Stats-Utskottets förevarande förslag. Jag nämnde icke något om afundsjuka, utan påpekade endast att det var okunnighet om verkliga förhållandet, som föranledt det slut, hvartill Utskottet kommit.

För öfrigt har jag ingenting att vidare tillägga, utan vidhåller det yrkande, som jag och flere andra redan framställt.

Hr Treffenberg: Det är med synnerlig tillfredsställelse som jag förnummit Hans Excellens Herr Justitiestatsministerns frisinade åskådningsätt uti den genom sista Riksdagens trångbröstade beslut, rörande förhöjd aflöning för Högsta Domstolens ledamöter redan, tyvärr, i principen afgjorda frågan om rätt för våra öfverdomare, att jemte innehafvande tjänst mottaga annat med arvode förenadt uppdrag hos bolag eller inrättning, som af Kongl. Maj:t blifvit sanktionerad; och då jag icke kan vilja utvidga det område, som utesluter möjligheten för våra domare att till gagn för sig sjelfva och det allmänna använda öfverskottet af den tid, som göromålen i statens tjänst lemna öfrigt, måste jag för min del instämma med dem, som yrkat bifall till hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit. Hvad vidare angår frågan om lämpligheten att från en till annan tjänstgöringsort förflytta Hofrätternas yngre ledamöter och tjänstemän, kan jag naturligtvis icke understödja ett förslag, hvilket i så hög grad, som Utskottets nu föreliggande utlåtande, måste vara egnadt att undergräfvat oberoendet och sjelfständigheten hos våra domare, äfven om genom bifall till detsamma skulle

Ang. nya afhö- tillskyndas Norrland förmånen att något fortare, än eljest skulle vara
ningsstater för fallet, erhålla en egen öfverdomstol.
Hofrätterna.

(Forts.)

Hr Svensén: Jag skall endast yttra några ord om behandlingen inom Utskottet af frågan angående skrifvelses aflåtande till Kongl. Maj:t om indragning af presidentembetet i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Ett alternativt förslag hade i detta afseende afgifvits inom vederbörande afdelning af Utskottet; och jag fästade mig särskildt vid detta alternativ, men önskade detsamma än mera utsträckt, så att skrifvelsen skulle afsett indragning af *alla* presidentembeten öfver hufvud. Då emellertid frågan hufvudsakligen var om Hofrätts-presidenterna, möttes jag inom Utskottet af den erinran, att det ej ginge an att indraga presidentplatsen i Svea Hofrätt, emedan derigenom en grundlagsändring skulle blifva nödvändig, enär presidenten i Svea Hofrätt, enligt grundlagen, skall vara ordförande i Riksrätten. Som han emellertid icke mycket under vår tid behöft befatta sig dermed, trodde jag en grundlagsförändring i detta syfte både böra och kunna åvägabringas, men möttes då återigen af *den* invändningen att frågan härom icke blifvit behörigen väckt, hvarken genom någon Kongl. Proposition, genom motion eller annorledes inom Utskottet, hvarför frågan om presidentembetenas indragning icke kunde tagas i betraktande inom Utskottet. Detta är orsaken, hvarför jag icke reserverat mig mot Utskottets förslag i nu föredragna punkt, hvilket jag eljest otvifvelaktigt skulle hafva gjort, enär jag är öfvertygad om att dessa presidentsplatser, liksom landshöfdinge- och biskopsambetena samt regementschefsbefattningarne, äro obehöfliga och derför böra indragas, hvilket väl ock, sasom jag hoppas, förr eller senare kommer att ske.

Härmed förklarades öfverläggningen angående båda momenten i förevarande punkt slutad. Derunder hade, beträffande *mom. a)*, icke något yrkande på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick blifvit gjort. Herr Talmannen gaf dock först proposition derpå samt sedan dels på de särskilda yrkanden, som blifvit framställda af Herrar Clairfelt och Jöns Pehrsson, och dels på bifall till det af Herr Ola Andersson afgifna förslag till förändrad lydelse för momentet; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf Herr Talmannen, för bestämmande af kontrapositionen, å nyo upptog Herrar Clairfelts och Jöns Pehrssons yrkanden, och förklarades då det förra af dessa hafva flertalets mening för sig. Men äfven angående kontrapositionen äskades votering, hvadan först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver Stats-Utskottets hemställan i 3:dje punkten *mom. a)* af dess utlåtande N:o 16, antager bifall till Utskottets hemställan med den ändring att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, aflöningen för presidenten i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge skall bestämmas till 10,000 kronor, deraf 7,600 kronor skall utgöra lön och 2,400 kronor tjenstgöringspenningar, samt att den ifrågasatta tillökningen i anslaget derefter rättas,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

*Ang. nya aflö-
ningsstater för
Hofrätterna.
(Forts.)*

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition antagit bifall till Utskottets hemställan med den rättelse i lönestaten, att de löner, hvilka med tjenstgöringspenningar inberäknade uppgå till 5,000 kronor och deröfver, skola nedsättas med tio procent, samt att den ifrågasatta tillökningen i anslaget derefter rättas, jemte det Kammaren beslutat skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att, vid inträffad ledighet, Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida presidentbefattningen i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge må kunna indragas.

Den votering, som företogs enligt denna proposition, utföll med 77 ja mot 98 nej; och erhöll alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den som, på sätt Herr Ola Andersson föreslagit, vill att de förslag till nya stater för Rikets hofrätter, hvilka innefattas i Bil. Litt. B, C och D vid Stats-Utskottets utlåtande N:o 16, må, jemte dervid fogade öfvergångsstadganden, af Kammaren gillas, att tillämpas från och med år 1877, under de villkor Kammaren i mom. b) af förevarande punkt kan komma att besluta,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan med den rättelse i lönestaten, att de löner, hvilka med tjenstgöringspenningar inberäknade uppgå till 5,000 kronor och deröfver, skola nedsättas med tio procent, samt att den ifrågasatta tillökningen i anslaget derefter rättas, jemte det att Kammaren beslutat skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att, vid inträffad ledighet, Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida presidentbefattningen i Hofrätten öfver Skåne och Blekinge må kunna indragas.

I den senare voteringen afgåfvos 136 ja mot 41 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

Derefter upptog Herr Talmannen de yrkanden, som blifvit framställda i afseende på mom. b).

Rörande 1:sta punkten hade icke något särskildt yrkande gjorts; och blef nu det i denna punkt föreslagna villkor af Kammaren godkändt.

Det villkor, som innefattades i 2:dra punkten, och i afseende hvarpå yrkats såväl bifall som afslag, blef jemväl godkändt.

Beträffande dernäst 3:dje punkten, hade propositioner blifvit begärda dels på bifall till det deri framställda villkor och dels på afslag å detsamma samt bifall i stället till Kongl. Maj:ts förslag i fråga om förbud för embets- och tjensteman i Hofrätt att med sin der innehafvande befattning förena annan tjenst. Efter att hafva framställt dessa propositioner, förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förre meningen. Votering blef då begärd och företogs

Ang. nya af- enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande voterings-
ningsstater för proposition:
Hofrätterna.
(Forts.)

Den, som godkänner det af Stats-Utskottet i dess utlåtande N:o 16 3:dje punkten mom. b) under 3:o) framställda villkor,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med ogillande af ifrågavarande villkor, beslutat, att med embete eller tjänst i Hofrätt icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat; ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen i Hofrätten; dock att tjänsteman, som vid den nya löneregleringens inträdande redan innehar tjänst utom Hofrätten, må densamma bibehålla, så länge den icke är för tjänstgöringen i Hofrätten hinderlig.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 99 ja mot 69 nej; varande alltså Kammarens beslut fattadt i enlighet med ja-propositionen.

Hvad slutligen angår de villkor, hvarom 4:de—9:de punkterna handlade, hade rörande dem icke några yrkanden förekommit; och blefvo dessa villkor hvar efter annan godkända.

Som tiden redan var långt framskriden, afbröts nu föredragningen af det föreliggande utlåtandet, för att i stället fortsättas i Kammarens nästa sammanträde.

§ 8.

Föredrogos och godkändes Konstitutions-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 1, rörande af Kongl. Maj:t i nåder föreslagna och af Riksdagen antagna ändringar i rikets grundlagar; och

N:o 2, angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar.

§ 9.

Till bordläggning anmälades Banko-Utskottets memorial N:o 5, i fråga om förläggande af en afdelning af Riksbankens hufvudkontor till Norrmalm.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr M. Fossér under 3 dagar och Grefve F. Wachtmeister under 6 dagar, räknadt från och med morgondagen.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag rörande de under § 8 omförmälda beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.